

OKM/22/623/2022

Helsingin kaupunginkirjasto

17.4.2024

Valtakunnallisen kehittämistehtävän (VAKE) toimintakertomus 2023

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä	2
2	Kansallinen yhteistyö	4
3	Kaukopalvelu	6
4	Digi.kirjastot.fi	7
5	Ekirjasto.kirjastot.fi	8
6	Kirjasampo	9
7	Kirjasampo.fi/Sivupiiri	12
8	Kirjastokaista	14
9	Kirjastot.fi ja Kirjastohakemisto	19
10	Tiedonhaun kokonaisuus	19
11	Musiikkikirjastot	29
12	Biblioteken.fi	32
13	Kansainvälinen viestintä	35
14	Viestintä	36
15	Ammattipalvelut	38
16	Tilastoja	39
17	Valtakunnalliset kehittämispalvelut	40

VALTAKUNNALLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

1 Tiivistelmä

Valtakunnalliset kehittämispalvelut eli VAKE tuottaa ja kehittää verkkosisältöjä, alusta- ja rajapintapalveluja, viestintää ja muita palveluja koko maan yleisten kirjastojen käyttöön. Lisäksi VAKE edistää ja tukee kirjastojen välistä yhteistyötä ja kansainvälistä viestintää.

Yleisten kirjastojen käyttö kasvoi 2023

Fyysisten kirjastopalveluiden käytön selvä kasvu vähensi digitaalisiin kirjastopalveluihin kohdistuvia paineita tietyiltä osin. Toisaalta verkkopalveluiden käytön volyymia ei saada enää mitattua luotettavasti analytiikkaevästeiden hyväksymisvaatimuksen jälkeen. Kirjastot.fi-palvelukokonaisuuteen tehtiin vuonna 2023 n. 3 milj. käyntiä. Analytiikkaevästeiden hyväksymisvaatimus vähensi palveluiden käyntilukuja keskimäärin 40 % verrattuna aikaan ennen hyväksymisvaatimusta. Myös palveluiden sulkeminen pienensi käyntien määrää. Poimintoja vuodelta 2023:

Viisi käytetyintä palvelua käyntien mukaan:

- Kysy kirjastonhoitajalta
- Kirjasampo.fi
- Kirjastot.fi
- Hakemisto.kirjastot.fi
- Ekirjasto.kirjastot.fi

- Kysy kirjastonhoitajalta palvelussa annettiin yli 10 000 vastausta 280 vastaajan ja 58 kirjaston voimin.
- Ammattitasoisia videoita tuottavan Kirjastokaistan videoita katsottiin yli 100 000 kertaa, 193 videota julkaistiin, ja valtakunnallisia suorälähetyksiä lähetettiin 19 kertaa. Yksi mielenkiintoisimmista tuotannoista oli toimittaja, kirjailija Kimmo Ohtosen vetämä Maailmanparannus-podcast, jossa tunnetut asiantuntijavieraat pohtivat luonto- ja ympäristökysymyksiä.
- Kirjasampoon julkaistiin yhteistyössä Aalto-yliopiston Semanttisen laskennan ryhmän kanssa rinnakkainen hakuliittymä Analyysi-Kirjasampo. Se mahdollistaa Kirjasammon sisältämien kaunokirjallisuuden kuvailutietoihin semanttisen haun, selailun ja data-analyysin. Kirjasammon sisältöjen määrä kasvoi yli 85 700 romaanin kuvailutietoon ja 65 000 tekijätietoon.
- Kaukopalvelutoiminnassa Monikielisen kirjaston siirtokokoelmalainojen määrä kasvoi viidenneksen edellisvuoteen verrattuna, yli 15 500 lainaan. Lähettävän kaukopalvelun toimitukset nousivat ensimmäisen kerran yli 4 000 toimitukseen.
- Musiikkikirjastot.fi:n Levyhyllyissä ja Musiikki kuuluu kaikille -blogissa julkaistiin yhteensä 131 artikkelin verran monipuolista ja korkealuokkaista musiikkijournalismia. Artikkeleita on julkaistu yhteensä 562, mikä tekee Musiikkikirjastot.fi:stä merkittävän musiikin suomenkielisen tiedonlähteen verkossa.
- Digi.kirjastot.fi-palveluun tallennettiin 700 uutta aineistoa. Palvelu sisälsi 11 461 yleisten kirjastojen kotiseutukokoelmiin kuuluvaa aineistoa. Kokoelmia oli vuoden lopussa yhteensä 473.
- Kirjasammon Sivupiiirissä vuoden katsotuin sisältö oli *Lasten- ja nuortenkirjauutuuksia kevät 2023* -koontilista. Sivupiiirissä julkaistuista artikkeleista eniten lukijoita ja keskustelua keräsi Aleksis Salusjärven kirjoittama Sadan vuoden yksinäisyys -artikkeli.
- Kirjastot.fi-uudistuksen viimeistelyä jatkettiin. Sivustolla oli noin 8 500 rekisteröitynyttä käyttäjää. Ammattikalenterin ilmoituksia julkaistiin 473 ja uutiskirjeillä oli yli 4 300 tilaajaa.
- Kirjastot.fi-palveluiden seuraajia oli sosiaalisen median palveluissa yli 30 000.
- Educa 2023 messuilla oli yhteinen osasto Finna-Luokkahuoneen ja Erten kanssa.

2 Kansallinen yhteistyö

Kansallista yhteistyötä tehtiin vuonna 2023 edellisten vuosien tapaan monien eri toimijoiden ja yhteistyötahojen kanssa.

2.1 Kansallinen yhteistyö eri tahojen kanssa

Alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot

AKE-linjakokouksia järjestettiin vuoden 2023 aikana sovitusti kaksi, maaliskuussa ja lokakuussa. AKE- ja VAKE-johtajien kokous pidettiin niin ikään lokakuussa linjakokouksen jälkeen. Syksyn AKE-linjakokous toteutettiin lähikokouksena Helsingissä. Johtajakokouksessa sovittiin, että jatkossa johdon kokous on ennen syksyn linjakokousta, jolloin osa asioista voidaan käsitellä jo johtajien kokouksessa, ja näin AKE-linjakokoukseen jää enemmän yhteistä keskusteluaikaa.

VAKE:n edustajat osallistuivat myös muihin AKE-toimintaa liittyviin kokouksiin, kuten AKE-aamukahvitapaamisiin, sekä Liboppi-toimituskunnan kokouksiin ja AKE/AVI-täydennyskoulutusyhteistyöhön.

Aluehallintovirastot

Aluehallintovirastojen kanssa tehtiin laaja-alaisesti yhteistyötä vuoden 2023 aikana. Nuoria kirjastotyöntekijöitä koskevan tutkimuksen tuloksia esiteltiin yhdessä AVI:n kanssa järjestetyssä seminaarissa Nuori kirjastolainen, joka toteutettiin huhtikuussa. Seminaarissa kuultiin kirjastoalan nuoria työntekijöitä laajalti ympäri Suomen, sekä kuultiin asiantuntijoiden näkökulmia nuorten työelämään liittyvissä kysymyksissä. Tutkimuksen tuloksia esiteltiin myös monissa muissa tilaisuuksissa kevään aikana.

Digitaalisen kulttuuriperinnön pyöreä pöytä

Matti Sarmela edusti VAKE:a ja yleisiä kirjastoja Digitaalisen kulttuuriperinnön pyöreä pöytä -yhteistyöverkostossa. Se pyrkii edistämään kulttuuriperintösektorin strategisen ja linjaavan tason yhteistyötä.

Kirjastotyössä-utiskirje

Kirjastotyössä-utiskirje jatkoi ilmestymistä vuoden 2023 aikana. Vuoden aikana ilmestyi neljä utiskirjettä, joiden aiheena olivat viestintä, lasten- ja nuortenkirjastotyö, omatoimikirjastot, sekä AKE-kirjastojen vuoden 2023 toimintaa koskevat vinkit. Utiskirjeen tilaajamäärä on kasvanut edelleen ja sillä oli vuonna 2023 hieman yli 600 tilaajaa. Utiskirjeen toimittamisesta vastasi Aija Laine.

Kuntien yhteinen e-kirjasto ja yleisten kirjastojen konsortio

Kuntien yhteisen e-kirjasto -hankkeen toimintaan osallistuttiin erilaisten työpajojen, sekä yhteistyökokousten muodossa. Matti Sarmela edustaja kuului hankkeen teknologiatyöryhmään.

Yhteistyö yleisten kirjastojen konsortion kanssa jatkui mm. ohjausryhmän toimintaan osallistumalla. Konsortion toiminta jää tauolle vuoden 2023 jälkeen. Konsortion viimeinen

ohjausryhmän kokous pidettiin Lahdessa lokakuussa. Aija Laine ja Matti Sarmela kuuluivat ohjausryhmään asiantuntijajäseninä.

Tilastoinnin kehittäminen

Matti Sarmela oli mukana yleisten kirjastojen tilastotyöryhmässä, OKM:n Taidejakulttuuri.fi-kulttuuritilastojen työryhmässä, veti DKPP:n digitaalisen vaikuttavuuden työryhmää ja kuului Helsingin kaupunginkirjaston tilastoryhmään.

YKN:n Kohti metatietovisiota -projekti ja -jatkoprojekti sekä metatietotyöryhmä, Melinda

Matti Sarmela osallistui projektin suunnitteluun ja toteutukseen ja kuului hankkeen ohjausryhmään sekä metatietoryhmään. Metatietotuotannon kansallista kehittämistä edistettiin yleisten kirjastojen intresseistä käsin Melindan ja kuvailuyhteistyön ohjausryhmässä.

Yleisten kirjastojen neuvosto

Yhteistyö yleisten kirjastojen neuvoston kanssa jatkui ja VAKE:n edustaja (Aija Laine/Päivi Litmanen-Peitsala) toimii osana YKN:n työvaliokuntaa. VAKE osallistui neuvoston lausuntojen laadintaan, sekä toimi aktiivisesti neuvoston jäsenenä mm. tuomalla neuvoston kokouksiin ajankohtaisia kirjastoalan asioita.

2.2 Kirjastojen kokoelmat ja valtakunnallinen yhteistyö

Aija Laine toteutti yhdessä Joensuun ja Lahden AKE-kirjastojen kanssa Kokoelmatyön ytimessä -verkkokurssin. Kurssi oli itsenäinen jatko-osa aikaisemmin ilmestyneelle Kohti kokoelmatyötä -kurssille. Verkkokurssi keskittyi nimensä mukaisesti kokoelmatyön perusasioihin, eli aineiston valintaan, poistotyöhön, sekä kokoelmanhoidolliseen osaamiseen. Kurssisisällön keskiössä on yhdessä Kirjastokaistan kanssa toteutettu kokoelmatyötä käsittelevä podcast, jossa käytännön kokoelmatyötä tekevät asiantuntijat keskustelevalt kokoelmatyön keskeisistä asioista.

Verkkokurssin, sekä kentän palautteiden pohjalta käynnistyi myös pohdinta valtakunnallisesta kokoelmakyselystä. Kirjastojen toimintaympäristö, ja erityisesti kirja-ala on muuttunut viime vuosina suuresti, ja näillä muutoksilla on myös vaikutuksia kirjastojen kokoelmatyöhön. Valtakunnallisen keskustelun ja pohdinnan tueksi tarvitaan tietopohjaa, jonka pohjalta voidaan käydä yhteistä keskustelua kirjastojen kokoelmista ja kokoelmatyöstä. Kyselyn laadintaa varten perustettiin pieni työryhmä kokoelmatyön asiantuntijoista, jotka edustavat eri kokoisia kirjastoja, eri puolilta Suomea. Työryhmä laatii kyselyn vuoden 2024 aikana. Valtakunnallinen kehittämistehtävä laatii kyselyn pohjalta yhteenvedon kirjastoille ja toimii työryhmän vetäjänä. Kyselyä pohjustettiin vuoden 2023 aikana myös yhteisissä keskusteluissa opetus- ja kulttuuriministeriön, sekä aluehallintovirastojen kanssa.

Finna-yhteistyö

Kansalliskirjaston ja VAKE:n sekä toisaalta verkkokirjastojen kehittämiseen liittyvän yhteistyön ytimessä on Finna-palveluympäristö. VAKE edisti osaltaan Finnan-vision toteuttamista. Matti Sarmela toimi Finna-konsortiom ohjausryhmässä yleisten kirjastojen edustajana ja raportoi Finnan kehittämisestä mm. YKN:n kokouksissa. Kirjastot.fi-palveluiden sisältöjen ja datan tuontia ja indeksointia Finnaan edistettiin suunnittelemalla Kansalliskirjaston kanssa Kirjasampo-Finna-pilottia sekä Fono.fi-palvelua korvaavaa Finna-pohjaista musiikkihakua. Finna-verkkokirjastoille

tarjottiin automaattisesti päivittyviä Kirjastot.fi-sisältöjä rajapintojen, syötteiden ja upokkeiden kautta.

Muu kansallinen yhteistyö

VAKE tuki mm. viestintätoiminnalla ja julkaisualustalla yleisten kirjastojen konsortiota, yleisten kirjastojen neuvostoa, E-kirjasto-hanketta, Erikoiskirjastojen neuvostoa, Monikielistä kirjastoa sekä Seinäjoen Erteä ja hankkeita, kuten Vihreää kirjastoa.

Kirjastot.fi-koordinaatioryhmä 2023

Kirjastot.fi-koordinaatioryhmän tehtävänä on tuoda kirjastokentän näkemystä Kirjastot.fi-palveluiden kehittämiseen, linjata osaltaan kehittämisen painopisteitä ja edistää kirjastosektoreiden ja alan järjestöjen yhteistyötä erityisesti digitaalisten palveluiden saralla.

- Katri Vääntinen/Saara Ihamäki, pj.
- Matti Sarmela, varapj.
- Minna Abrahamsson-Sipponen (yliopistokirjastot)
- Marita Ahola (AMKIT-konsortio)
- Tiina Helamaa (erikoiskirjastot)
- Juha Hälinen (yleiset kirjastot, Jyväskylä)
- Jaska Järvillehto (Suomen musiikkikirjastoyhdistys ry.)
- Leena Kinnunen (yleiset kirjastot, Rovaniemi)
- Lassi Lager (Kansalliskirjasto)
- Anna-Maria Malm (FSBF)
- Juha Manninen (Suomen kirjastoseura)
- Mika Mustikkamäki (AVI)

Koordinaatioryhmä kokoontui 1.6. ja 11.12. etänä.

Koordinaatioryhmän sihteerinä toimi Nina Granlund.

Koordinaatioryhmän muistiot: kirjastot.fi/koordinaatioryhma

3 **Kaukopalvelu**

Kaukopalvelu tilaa kaukolainoja Helsingin kaupunginkirjaston omille asiakkaille. Lisäksi Helsingin kaupunginkirjaston kaukopalvelu hoitaa keskitetysti koko Helmet-alueen lähettävän kaukopalvelun. Tähän tehtävään sisältyy siirtokokoelmien kerääminen ja lähettäminen Monikielisen kirjaston kokoelmista. Kaukopalvelun valtakunnalliseen kehittämistehtävään kuuluu myös ulkomaisten kaukolainojen välitys muille Suomen yleisille kirjastoille.

Monikielisestä kirjastosta lähetettiin vuonna 2023 siirtokokoelmalainoja 15538 kpl. Vuonna 2022 siirtokokoelmalainoja oli 12566 kpl. Erityisesti ukrainankielinen aineisto on todella kysyttyä. Yksittäisiä kaukolainoja lähetettiin vuonna 2023 4096 kpl, kun taas vuonna 2022 niitä lähetettiin 3684 kpl. Määrä nousi ensimmäisen kerran yli 4000 kpl rajan vuodessa.

Helsingin kaupunginkirjaston asiakkaiden kaukopalvelutilauksista toteutui 1064 kpl. Vuonna 2022 luku oli 844 kpl. Tilausmäärät ovat palautuneet tavanomaiselle tasolle, eli n. 1000 tilaukseen vuodessa.

Helsingin kaupunginkirjaston omien kaukolainatilausten hallinnassa käytettiin WebKake-kaukopalvelusovellusta.

Lähettävän kaukopalvelun sijaisena toimi Pasilan tietopalvelusta Anna-Mari Nyman. Anne Heinonen sijaisti tilaavaa kaukopalvelua

Kirsi Vanharanta osallistui seuraaviin tapahtumiin:

- 27.1.-28.1. Educa-messuilla edustajana Monikielisen kirjaston osastolla.
- 24.3. Seamk vierailuluento etänä. Siirtokokoelmakäytäntöjen esittelijänä.
- 3.5. Turun AMK etäluento. Siirtokokoelmakäytäntöjen esittelijänä.
- 27.5-28.5. Maailma kylässä -festivaaleilla Monikielisen kirjaston palvelujen esittelijänä.
- 25.10. Monikulttuurinen asiakastyö kirjastossa –koulutustilaisuus etänä (Porvoon AKE). Mukana osallistujana.
- 30.11. Moninaiset lukijat kirjastossa etäluento. Mukana osallistujana.
- 19.6. ja 27.11. Teams-tapaamiset kirjastolaisten kanssa aiheena monikieliset palvelut. Mukana Monikielisen kirjaston Eeva Pilviön ja Riitta Hämäläisen kanssa. Keskustelimme yhdessä kirjastojen edustajien kanssa monikielisistä palveluista ja tapahtumista.

Kasimir Andersson osallistui vuoden aikana Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston vetämään Airut-hankkeeseen, jossa tavoitteena oli toteuttaa mahdollinen eri kirjastosektoreita palveleva asiakastoiminen Varastokirjaston aineiston kaukolainaus ja artikkelien välityspalvelu. Hanke aloitti vuonna 2022 ja päättyi syksyllä 2023, kun hankkeessa testattu ReShare-sovellus osoittautui hankkeen tavoitteisiin sopimattomaksi. Sen sijaan päätettiin jäädä odottamaan mahdollista ratkaisua, joka perustuisi uuteen ISO 18626 Interlibrary Loan Transactions –standardiin. Ari Ahlqvist Kansalliskirjastosta kutsuu Airut hankkeen projektiryhmän jäsenet tarvittaessa kokoon, jos standardin kehityksessä tapahtuu uutta.

Kaukopalvelusta vastasivat Kasimir Andersson ja Kirsi Vanharanta.

4 **Digi.kirjastot.fi**

Aineistot ja kokoelmat

Digi.kirjastot.fi –palvelun sisältämien aineistojen määrä kasvoi jälleen vuonna 2023. Palvelun sisältämiä kirjastojen kotiseutukokoelmien aineistoja oli palvelussa vuoden lopussa jo 11 461. Uusia aineistoja tuli vuoden aikana lisää yli 700. Kirjastojen kokoelmia palvelussa oli vuoden lopussa 473. Uutena kokoelmana palveluun lisättiin mm. Rikhardinkadun kirjaston taiteilijakirjakokoelma. Kirjastojen kotiseutukokoelmat sisältävät laajasti eri alueiden historiaan liittyviä aineistoja. Kirjastot ovat digitoineen ja tallentaneet palveluun mm. kirjoja, lehtiartikkeleita, valokuvia ja äänitteitä.

Google Analytics tilastoinnista luovuttiin keväällä 2023, ja näin ollen palvelun käytön tilastoinnissa oli käyttökato 21.4 - 18.8. Vuoden 2023 istuntojen määrä on laskettu puuttuvien kuukausien osalta keskiarvoluvun mukaisesti, mikä tarkoittaisi koko vuoden istuntojen osalta n. 37 500 istuntoa. Evästeiden hyväksymiskäytännöt ovat todennäköisesti myös vähentäneet tilastoituvien istuntojen määrää. Finnan kautta oli palvelussa vuoden aikana 21 666 käyntikertaa.

Asiakaspalautteet ja käytön opastus

Digi-palvelun aineistot herättivät kiinnostusta ja moniin asiakaskyselyihin vastattiin myös vuoden 2023 aikana. Kyselyistä ja palautteista edelleen suurin osa tulee Finna-palvelun välityksellä. Aineistomäärän kasvu on lisännyt myös asiakaskyselyiden määrää tasaisesti.

Palvelun käyttöä ja toiminnallisuutta opastettiin etäkoulutuksin uusille käyttäjäkirjastoille. Kirjastoille annettiin käyttötukea sähköpostitse ja puhelimitse. Lisäksi kirjastoja neuvottiin kotiseutuaineistojen tekijänoikeuskysymyksiin liittyen.

Kehittäminen

Vuoden 2023 toimintasuunnitelmassa ennakoitiin jo, että palvelun kehittämistarpeisiin ei pystytä vastaamaan vuoden aikana. Tekniikkatiimin työpanos suuntautui odotetusti Kirjastot.fi-sivuston uudistukseen, sekä muiden Kirjastot.fi palveluiden kiireellisiin uudistustarpeisiin.

Digi-palvelun uudistukset siirtyvät näin ollen joko vuodelle 2024, tai 2025, riippuen Kirjastot.fin tekniikkatiimin työtilanteesta.

Aija Laine toimi Digi.kirjastot.fi:n tuoteomistajana.

5 ***Ekirjasto.kirjastot.fi***

eKirjaston käyttö väheni edelleen vuoden 2023 aikana. Vuodesta 2022 lähtien käyttöluvut ovat laskeneet huomattavasti pandemiavuosista 2020 ja 2021, jolloin eKirjastossa nähtiin suuri käyttäjämäärien lisäys. Käytön väheneminen johtuu varmasti osaltaan kirjaston aukioloaikojen normalisoitumisesta, jolloin asiakkaat ovat päässeet taas lainaamaan fyysistä aineistoa, toisaalta osa asiakkaista on voinut siirtyä maksullisiin luku- ja kuuntelupalveluihin. Lisäksi monet asiakkaat käyttävät varsinkin e-kirja ja -äänikirjapalveluja niiden omien sovellusten kautta, eivätkä hae aineistoja erillisten sivustojen välityksellä..

Palvelun kehittäminen

eKirjastossa ei tehty kehittämistoimia vuoden 2023 aikana, sillä kuntien yhteinen e-kirjasto avautuu keväällä 2024, jolloin eKirjasto suljetaan.

Asiakaspalautteet ja palvelun esittely

Asiakaspalautteita saatiin edelleen kohtalaisesti vuoden aikana. Asiakkailta tulevat palautteet sisälsivät e-aineistojen käyttöön ja kokoelmiin liittyviä kysymyksiä, sekä toiveita ja kehittämisehdotuksia eKirjastoon liittyen. Asiakkailta saatiin myös aineistojen hankintatoiveita, jotka välitettiin edelleen eteenpäin kirjastoille, tai yleisten kirjastojen konsortioon. Osa asiakkailta saaduista palautteista ohjattiin e-kirjastohankkeelle tiedoksi.

Palvelun käyttö

Palvelun tilastoinnissa oli käyttökatko 17.4. – 18.8, johtuen siitä, että Google Analytics -palvelusta luovuttiin vuoden aikana. Käyttöluvut on arvioitu keskiarvon mukaisesti ajalta 18.4. – 17.8.

Palvelussa oli tämän mukaisesti istuntoja vuoden 2023 aikana 136 430, kun vuotta aikaisemmin istuntoja oli 248 244. Evästeiden hyväksymiskäytännöt ovat todennäköisesti pienentäneet käyttölukuja vuoden 2023 aikana.

Vuoden 2024 aikana valmistaudutaan eKirjasto-palvelun sulkemiseen, kun kuntien yhteinen e-kirjasto avautuu vuoden 2024 alussa.

eKirjastosta vastasivat Aija Laine (tuoteomistaja) ja Kirsi Voitovich.

6 Kirjasampo

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kirjasammon vuoden 2023 suunnitelmissa oli erityisesti uusien hakutoimintojen ja data-analyysin työkalujen kehittäminen yhteistyössä SeCon kanssa. Tavoitteet saavutettiin vuoden aikana: valmistui graduja, tutkimusartikkeleita ja vaihtoehtoinen, uusia mahdollisuuksia tarjoava hakuliittymä Kirjasammon tietojen hakemiseen: analyysi.kirjasampo.fi. Vuonna 2023 saatiin edistettyä myös Lahden kaupunginkirjaston ylläpitämän käännösruntietokannan siirtoa Kirjasampoon tekemällä määrittely datan siirtoa varten. Vuoden aikana jatkettiin aktiivista toimitustyötä ja tehtiin tietokantaan korjauksia, jotka selkeyttävät tiedon löytyvyyttä jatkossa erityisesti data-analyysin kannalta.

Yhteistyötä vierailevien kirjoittajien kanssa jatkettiin, ja Kirjasampoon tilattiin vuoden 2023 aikana kolme esseetä, joiden kirjoittajat valittiin kaikille avoimella haulla. Esseet ovat katsottavissa Kirjasammon teema-sivulta, linkit on otsikoitu ”Essee”-alkuisesti. kirjasampo.fi/fi/teema Lisää esseistä kohdassa 5.

Uutuuskirjojen tietojen käsittely ja uusien kirjallisuuden tekijöiden tallennus jatkuivat tuttuun tapaan. Kirjasammon teos- ja tekijätiedot sisältävässä SAHA-tietokannassa oli 12.2.2024 tietoa mm. yli 85 700 romaanista, yli 7 100 novellikokoelmasta, yli 16 100 runokokoelmasta, lähes 6 300 sarjakuva-albumista, yli 65 000 kirjallisuuden tekijästä sekä 122 500 teoksen kansikuvaa ja lähes 25 400 verkkolinkkiä erilaisiin lähteisiin.

(Vertailuna: 9.2.2023 vastaavat luvut olivat yli 83 000 romaania, yli 7 000 novellikokoelmaa, lähes 15 800 runokokoelmaa, yli 6 000 sarjakuva-albumia, yli 63 500 kirjallisuuden tekijää sekä lähes 117 200 teoksen kansikuvaa ja yli 25 200 verkkolinkkiä erilaisiin lähteisiin.)

Sosiaalisessa mediassa Facebook-tykkääjien määrä nousi vuoden 2023 aikana 4000:sta noin 4 100:aan. (Tykkääjien määrää ei enää ilmoiteta Facebookissa täsmällisesti.) Facebook-seuraajien määrä 12.2.2024 oli 4 421 (vrt. 9.2.2023 määrä 4 249). Instagram-seuraajien määrä helmikuun alussa 2024 oli 1 754, ja se oli noussut noin 50 seuraajalla vuoden takaisesta. Twitter/X-seuraajien määrä oli vuoden 2023 alussa noin 3 500, mikä oli hieman vähemmän kuin edellisvuonna – palvelusta on lähtenyt vuoden aikana paljon käyttäjiä, ja Kirjasampo on päättänyt lopettaa sen käytön, mutta pitää toistaiseksi yhä tilinsä palvelussa. Toimittaja on testannut vuoden aikana korvaavia palveluja, kuten Mastodon, Bluesky ja Threads, mutta vielä ei ole tehty päätöstä siitä, missä näistä Kirjasampo alkaisi jatkossa toimia.

Toimituksellisten sisältöjen yhteydessä käytettävien Askem -painikkeiden tuottamien tilastojen perusteella voidaan päätellä, että pitkät ja syventävät artikkelit kiinnostivat ihmisiä, ja suuri osa käyttäjistä jaksoi lukea laajojakin kokonaisuuksia pitkään. Uutuuskirja-esittelyjen lisäksi palvelussa julkaistut esseet ja laajat katsaukset keräsivät hyviä sitouttavuuslukuja (engagement). Vuoden 2023 sisällöistä parhaan sitouttavuuden (7,8) sai Lauri Latun essee ”Hirviö peilinä” (kirjasampo.fi/fi/essee-hirvio-peilina). Teksti keräsi myös pisimmän keskimääräisen lukuajan.

Yhteistyökumppanit

Kirjasammon yhteistyökumppaneihin 2023 kuuluivat: Kirjastopalvelu, Turun kaupunginkirjasto, Vaasan kaupunginkirjasto, Helmet-kirjasto, Yleisradio, Nuoren Voiman Liitto, Lukukeskus, Lukuloma-hanke, Semantic Computing Research Group (SeCo), Suomen tietokirjailijat ry, Askem, vierailevat kirjoittajat: Lauri Lattu, Mari Kuukkanen ja Päivi Haanpää.

Koulutus ja esitykset

Kirjasammon toimittaja piti 13.4.2023 Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjastoalan opiskelijoille Kirjasampo-aiheisen luennon, jossa kertoi palvelun hyödyntämisestä kirjallisuuden tiedonlähteenä erityisesti kirjastotyössä.

Kirjasammon ja Sivupiirin toimittajat pitivät 23.5.2023 yhdessä koulutuksen palvelujen hyödyntämisestä kirjastotyössä Espoon kaupunginkirjaston työntekijöille.

Kirjasammon toimittaja piti 10.10.2023 esityksen Kirjasampo 2.0 -hakuliittymän julkistustilaisuudessa Aalto-yliopistolla.

Kirjasammon toimittaja osallistui Tietokirjafestivaalille elokuussa, Turun ja Helsingin kirjamesuille lokakuussa ja Suomen tietokirjailijat ry:n juhlaseminaariin marraskuussa.

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Sivupiiri, Suomen kirjastoseura, Suomen Kirjasäätiö, Suomen Kustannusyhdistys, Suomen tietokirjailijat ja Äidinkielen opettajain liitto.

Kirjastopalvelu toimitti Kirjasammon tietokantaan kaunokirjallisen uutuusaineiston kuvailutiedot. Tästä on tehty oma sopimuksensa.

Turun kaupunginkirjaston palvelupäällikkö Kaisa Hypén seurasi palvelun toimintaa toisen päätoimittajan roolissa, toimi Kirjasammon toimituskunnan puheenjohtajana ja osallistui valtakunnallisiin palvelua koskeviin kehittämiskokouksiin, joita järjestettiin vuoden aikana kahdesti.

Kirjasammon toimituskunta (kirjasampo.fi/fi/info#Toimituskunta) kokoontui vuoden aikana kerran.

Vaasan kaupunginkirjastossa ylläpidettiin Kirjasammon Boksampo-osiota ja käsiteltiin tietokantaan saapuvat ruotsinkieliset uutuusaineistot.

Helmet-kirjaston sivuilla julkaistuja vinkkilistoja koottiin Kirjasampoon kirjahyllyiksi, ja vastineeksi Helmet.fi sai käyttää Kirjasammon Ajankohtaista-osiossa julkaistuja kirjallisuusuutisia halutessaan. Kirjasampo tuotti Helmet-lukuhaasteen 2023 osallistujille hakuohjeistuksen, jonka avulla voi etsiä haastekohtiin sopivia teoksia Kirjasammosta.

Lukukeskuksen tuottamia sisältöjä nostettiin esille linkittämällä Kirjasammon teostietokantaan Kiiltomato-verkkolehden kirja-arvosteluja, ja samalla Kirjasammossa saatiin tuotua esille laadukasta kirjallisuuskritiikkiä. Kirjasammon kirjailijatiedot ja Lukukeskuksen kirjailijavierailujen tietokanta on myös linkitetty toisiinsa kattavasti puolin ja toisin. Lukuviikon teemasta tehtiin kirjavinkkejä, jotka julkaistiin Kirjasammossa kirjahyllynä.

Suomen tietokirjailijat ry:n tuottamia ”Tietokirjoja kouluun”-vinkkilistoja on hyödynnetty lisäämällä listoilla mainitut teokset tietueina Kirjasampoon ja kokoamalla niistä hyllyjä vinkkilistoiksi.

Vierailevia kirjoittajia oli palvelussa mukana loppuvuonna, kun tilattiin kirjallisuutta käsitteleviä esseitä avoimella haulla, johon lähetetyistä kymmenistä essee-ehdotuksista Kirjasammon toimitus valitsi kolme. Julkaistut tekstit ovat:

- [Lauri Lattu: Hirviö peilinä](#)
- [Mari Kuukkanen: Kaksi kertomusta, yksi kertoja](#)
- [Päivi Haanpää: Lokki on runo](#)

Julkaisut

Kirjasammosta on kerrottu seuraavissa vuonna 2023 julkaistuissa artikkeleissa ja verkkojulkaisuissa:

- [Takakansi-podcast](#): Tuomas Aitonurmi – esseet, kirjoittaminen ja Ruumiin ylittävä ääni (mukana asiaa myös Kirjasammosta), 23.3.2024
- Kirjastolehti: [Kiusaamisen pitkät jäljet](#), 6.4.2023
- [SeCo: Kirjasampo 2.0 – semanttinen haku, selailu ja data-analyysit](#)
- Heikki Rantala, Annastiina Ahola, Esko Ikkala and Eero Hyvönen: [How to create easily a data analytic semantic portal on top of a SPARQL endpoint: introducing the configurable Sampo-UI framework](#). *VOILA! 2023 Visualization and Interaction for Ontologies, Linked Data and Knowledge Graphs 2023*, CEUR Workshop Proceedings, Vol. 3508, October, 2023. [bib](#) [pdf](#) [link](#)
- Annastiina Ahola and Eero Hyvönen: [Visualizing Literary Linked Data for Public Library Users in the New User Interface for BookSampo – Finnish Fiction Literature on the Semantic Web](#). *VOILA! 2023 Visualization and Interaction for Ontologies, Linked Data and Knowledge Graphs 2023*, CEUR Workshop Proceedings, Vol. 3508, July, 2023. [bib](#) [pdf](#) [link](#)
- Eero Hyvönen: [Creating and Using a National Linked Open Data Infrastructure for Cultural Heritage Applications and Digital Humanities Research: Lessons Learned](#). *DARIAH Annual Event 2023, Budapest, Hungary, abstracts of papers*, DARIAH-EU, June, 2023. [bib](#) [link](#)
- Annastiina Ahola, Telma Peura and Eero Hyvönen: [Interfacing the BookSampo Knowledge Graph of Finnish Literature for Data Analyses in Digital Humanities](#). *DARIAH Annual Event 2023, poster paper*, DARIAH-EU, June, 2023. [bib](#) [link](#)
- Annastiina Ahola, Eero Hyvönen and Heikki Rantala: [A User Interface Model for Digital Humanities Research: Case BookSampo – Finnish Fiction Literature on the Semantic Web](#). *Proceedings of ESWC 2023, poster and demo papers*, Springer-Verlag, June, 2023. [bib](#) [pdf](#)
- Eero Hyvönen: [How to Create a National Cross-domain Ontology and Linked Data Infrastructure and Use It on the Semantic Web](#). *Programming and Data Infrastructure in*

Digital Humanities, Book of Abstracts, pp. 7, High Performance Computing Centre, University of Évora, Portugal, March, 2023. [bib link](#)

- Annastiina Ahola: [Developing a tool for information retrieval and research purposes utilizing BookSampo data](#). MSc Thesis (in English), Aalto University, Department of Computer Science, February, 2023. [bib pdf link](#)
- Telma Peura: [Suomeksi yli rajojen. Kvantitatiivinen tutkimus suomenkielisten romaanien monimuotoisuudesta 1970-2020](#). MSc Thesis (in Finnish), University of Helsinki, Department of Digital Humanities, Helsinki Centre for Digital Humanities (HELDIG), January, 2023. [bib pdf link](#)
- Eero Hyvönen: [Digital Humanities on the Semantic Web: Sampo Model and Portal Series](#). *Semantic Web – Interoperability, Usability, Applicability*, vol. 14, no. 4, pp. 729-744, IOS Press, 2023. [bib pdf link](#)

Kirjasammon toimittamisesta ja sisällönkuvailusta vastasivat Tuomas Aitonurmi, Jukka Uotila ja osin Kirsi Voitovych.

7 Kirjasampo.fi/Sivupiiri

Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Kirjasammon Sivupiirissä esiteltiin lasten- ja nuortenkirjallisuutta päivän täkyjen ja teemoitettujen vinkkihyllyjen avulla. Sivustolla uutisoitiin lasten- ja nuortenkirjallisuuteen liittyvistä ilmiöistä, tapahtumista, kampanjoista ja palkinnoista. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden kirjahyllyjen määrä kasvoi vuoden aikana kymmenillä. Kirjastot ja Seinäjoen lasten ja nuorten lukemista edistävien kirjastopalvelujen erityistehtävä (Erte) ovat myös lisänneet omia hyllyjään Kirjasampoon.

Sivupiirissä on tällä hetkellä noin 700 erilaista lasten- ja nuortenkirjahyllyä. Lasten- ja nuortenkirjallisuuteen liittyviä uutisia/artikkeleita julkaistiin 16 kpl. Sivupiiri tilasi kolme artikkelia ulkopuolisilta kirjoittajilta: saavutettavuuskirjasto Celian asiantuntija Veera Kivijärveltä, kirjastonhoitaja-kirjailija Mervi Heikkilältä ja lukutaidon opettaja, kirjallisuuden ammattilainen Aleksis Salusjäveltä. Näistä Kivijärven artikkeli käsitteli tukea tarvitsevien lukijoiden innostamista kirjallisuuden äärelle, Heikkilän artikkelissa pohdittiin suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden teemoja ja Salusjärven artikkeli käsitteli kirjallisuuden ja yhteiskunnan ulkopuolelle jäävien nuorten aikuisten kokemuksia. Artikkelit ovat keränneet useita lukukertoja - etenkin Aleksis Salusjärven kirjoittama Sadan vuoden yksinäisyys (uudella vuosituhaanella). Kyseinen artikkeli julkaistiin joulukuussa 2023 ja tammikuuhun 2024 mennessä se on luettu palvelussa noin 1400 kertaa.

Kirjasammon ja Kirjastokaistan kuukausittain lähetettävässä noin 2000 tilaajan kirjallisuuskirjeessä on joka kerta ollut mukana myös Sivupiirin sisältöä, kuten vinkkilistoja tai artikkeleita.

Uutuuskirjojen tietojen käsittelyn lisäksi lasten- ja nuortenkirjallisuuden tietoja täydennettiin tietokantaan pitkin vuotta. Lisäksi lasten- ja nuortenkirjailijoiden tietoja on käyty läpi ja päivitetty ajantasaisiksi. Tietokantaan on lisätty myös Suomen tietokirjailijat ry:n julkaiseman Tietokirjoja kouluun -katalogin teokset.

Sivupiirin toimittaja osallistui Kirjasammon hakutoimintoja ja data-analyysia koskeviin suunnittelupalaverihin. Toimittaja kuului myös kansalliseen Lanu-neuvostoon ja kansalliseen

Lanu-verkoston. Molemmat työryhmät koostuvat kirjallisuusalan ammattilaisista (kirjastoammattilaiset, kustantajat, kirjailijat, kuvittajat, kääntäjät, muut alan toimijat) ja niiden tavoitteena on edistää lasten- ja nuortenkirjallisuuden tunnettuutta sekä lasten ja nuorten lukutaitoa.

Sivupiiri oli mukana valtakunnallisessa Lukuloma-kampanjassa vaikuttajayhteistyön suunnitteluryhmässä. Lisäksi Sivupiirin toimittaja koosti kampanjaan nuortenkirjallisuuden vinkkilistan. Sivupiirin vinkkilista keräsi vuoden aikana lähes tuhat katselua.

Vuoden katsotuin sisältö oli ”Lasten- ja nuortenkirjauutuuksia kevät 2023”-koontilista, jota katsottiin 1743 kertaa. [Lasten- ja nuortenkirjauutuuksia - kevät 2023 | Kirjasampo](#)

Tammikuussa 2024 Sivupiirillä oli hieman yli 1400 Facebook-seuraajaa. Määrä on kasvanut vuoden 2023 aikana noin 200 seuraajalla. Instagram-seuraajia Sivupiirillä oli tammikuussa 2024 hieman yli 1300, määrä on kasvanut edellisvuodesta hieman yli sadalla seuraajalla. X-somepalvelussa (ent. Twitter) seuraajien määrä on palvelun suosion romahdettua pudonnut noin kolmellakymmenellä seuraajalla, tammikuussa 2024 profiililla oli 1076 seuraajaa.

Kirjasammon Sivupiirin luetteloinnista vastasi Henriika Tulivirta. Sisältötyössä apuna oli Helsingin kaupunginkirjaston erikoiskirjastonhoitaja Sini Helminen, joka on syksystä 2023 asti käyttänyt 10 % työajastaan Sivupiirin kirjahyllyjen koostamiseen ja tekstimuotoisten kirjavinkkien laatimiseen.

Tapahtumat

- 23.1.2023, Tampereen yliopisto, fokusryhmähaastattelu lasten ja nuorten lukutaitoon liittyen, Horizon 2020-hanke, Henriika Tulivirta - INVENT Culture
- 18.4.2023 Lukuviikko-tapahtuma / Kämmenniemen koulu, Henriika Tulivirta
- 19.4.2023, Työpaikkana kirjasto -webinaari, paneelikeskustelujen vetäjä, Henriika Tulivirta
- 2.9.2023 Ruoveden hyvinvointimessut / Ruoveden kunta, Henriika Tulivirta
- 24.-25.1.2024, Verkostosta voimaa lukutaitoon -hankkeen koulutuspäivä, esitys ”Virikkeitä kirjavinkkaukseen” / Alajärvi ja Kurikka, Henriika Tulivirta
- 12.5.2023, Virtaa vinkkauksiin, kirjastoammattilaisena somessa / Lahden AKE, Henriika Tulivirta
- 23.5.2023 Kirjasampo ja Sivupiiri-koulutus / Espoon kaupunginkirjasto, Tuomas Aitonurmi ja Henriika Tulivirta

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Sivupiirissä on tehty yhteistyötä Seinäjoen kirjaston valtakunnallisen erityistehtävän (Erte) kanssa. Sivupiiri on tuottanut Ertelle Mitä lukis? -kampanjaa varten kirjavinkkilistan helmikuussa 2023. Yhteistyö Lastenkirjainstituutin kanssa on jatkunut esimerkiksi yhteisten kirjavinkkilistojen muodossa. Muita yhteistyökumppaneita vuonna 2023 olivat Kirjastopalvelu, Helmet-kirjastot, Yleisradio, Lukuloma-hanke, Kirjastoseura, Askem, LANU!-festarit, Lahden AKE, Lanu-verkosto, Lanu-neuvosto ja vierailevat kirjoittajat Veera Kivijärvi, Mervi Heikkilä ja Aleksis Salusjärvi.

Julkaisut

- Plan: Lukeminen luo turvaa, elämyksiä ja oivalluksia [Lukeminen luo turvaa, elämyksiä ja oivalluksia - Plan](#)

- Teiskon Joulu -lehti 2023: Kirjallisuus kuuluu kaikille
- YleX Etusivu: Keskustelua lukemisesta ja kirjastoista, 18.4.2023
- Ilkka-Pohjalainen: Lukemisesta saa nauttia (tilaaja-arkitteli) [Jätä lukuhäpeä ja huolipuhe – Lukemisesta saa nauttia, Henriika Tulivirta muistuttaa ja antaa lukuvinkejä kaikille kirjankuluttajille | Ilkka-Pohjalainen \(ilkkapohjalainen.fi\)](#)
- Me Naiset ja Ilta-Sanomat: Klassikkoainesta? [Montako näistä olet lukenut? Tässä tulee 50 kirjaa, jotka jokaisen kannattaisi lukea edes kerran elämässään - Vapaalla - Ilta-Sanomat](#)
- Nuortenkoski.fi: Syysloma on lukuloma [Syysloma on lukuloma! - Nuortenkoski](#)
- MTV Huomenta Suomi 8.2.2023: Kirjastoista ja kirjojen lainaamisesta [Huomenta Suomi - Keskiviikkona 8 helmikuu \(mtv.fi\)](#)
- Kulttuurigaala, yhteistyöinsertti ”Kuinka ylitetään lukemisen esteet” Ylen ja Sorin sirkuksen nuorten kanssa, 24.11.2023 [Kulttuurigaala 2023 | Kulttuurigaala | Yle Areena](#)
- Yle: Kulttuurigaalassa palkitun sometähden viisi vinkkiä: näin innostat lapsia ja nuoria lukemaan [Kulttuurigaalassa palkitun sometähden viisi vinkkiä: näin innostat lapsia ja nuoria lukemaan | Kulttuuri | Yle](#)
- Teisko-Aitolahti-lehti 30.11.2023: Lukemisen teiskolainen puolestapuhuja tuli yllätetyksi

8 Kirjastokaista

Vuosi 2023 toteutui Kirjastokaistalla ennakkosuunnitelmien mukaisesti. Ohjelmien katseluista ja kuunteluista ei ole mahdollista koota luotettavia tilastoja, sillä iso osa käyttäjistä ei salli evästeitä ja lisäksi suuri osa ohjelmien katseluista ja kuunteluista tapahtuu ilman kytköstä Kirjastokaista.fi-sivustoon. Kirjastokaista teki vuonna 2023 edellisten vuosien tapaan paljon yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Kirjastokaistan tuotantomäärät olivat hieman edellisvuotta suuremmat.

Vuonna 2023 tuotetuista videoista

Kirjastokaistalla julkaistiin vuoden 2023 aikana 193 videota (edellisenä 163 videota). Videoita tuotettiin pääosin suomeksi. Ruotsinkielisiä videoita julkaistiin 28 ja englanninkielisiä 9. Suurin osa julkaistuista ohjelmista on Kirjastokaistan omaa tuotantoa eli suorana lähetettyjen tilaisuuksien esityksiä, uusia osia Kirjastokaistan ohjelmasarjoihin sekä kampanjavideoita. Suoria lähetyksiä Kirjastokaista tuotti vuoden 2023 aikana yhteensä 19 (edellisenä 12 lähetystä). Kaikki Kirjastokaistalla julkaistavat ohjelmat tekstitetään.

Vuonna 2023 suorana lähetetyistä tilaisuuksista eniten katseluita keräsi (oletettavasti) Suomen Tietokirjailijat ry:n Tietokirja-festivaali. Kirjastokaista julkaisi mm. uusia osia ”10? kirjastosta - sarjaan sekä Kirjaston kirjailijat -sarjan, jossa esiintyy kirjastoammattilaisia, jotka ovat myös kirjailijoita. Videoita julkaistiin Kirjastokaistan Vimeossa, YouTubeissa, Facebookissa ja Instagramissa.

Vuonna 2023 julkaistuista podcasteista

Kirjastokaista tuotti toimittaja, kirjailija Kimmo Ohtosen kanssa Maailmanparannus-podcastin, jossa parannetaan maailmaa pohtien luonto- ja ympäristökysymyksiä kirjojen kautta. Kimmo Ohtosen ja Kirjastokaistan tuottamassa 5-osaisessa podcast-sarjassa ovat mukana kirjailijat Kerttu Kotakorpi, Juha Kauppinen, Risto Isomäki, Tiina Raevaara ja Panu Pihkala. Sarja on kuunneltavissa SoundCloudissa, Spotifyssa, Apple podcasteissa ja Google podcasteissa.

Kirjastokaistan toimi Lohjan kaupunginkirjaston ”Koskaan ei ole liian myöhäistä aloittaa lukemista” -podcastin julkaisijana. Kahdeksanosainen sarja pureutuu tarinoihin lukemisesta. Minna Hakala tapaa podcastissa erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä ja ottaa selvää millainen suhde podcastin vierailta on lukemiseen. Lukutarinat ovat kuunneltavissa Kirjastokaistan SoundCloudissa.

Lisäksi Kirjastokaista teki yhteistyötä Seinäjoen kaupunginkirjaston lasten ja nuorten lukemista edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallisen erityistehtävän kanssa videoyhteistyön lisäksi myös julkaisemalla heidän tuottamiaan podcasteja. Erten podcastit julkaistiin Kirjastokaistan SoundCloud-tilillä, josta niitä jaettiin kuunneltavaksi.

Kaikkiin edellä mainittuihin podcasteihin on liitetty litteroinnit, kuten saavutettavuuslainsäädäntö edellyttää. Podcastit ovat kuunneltavissa upokkeiden kautta myös Kirjastokaistalla [podcasteja kokoavalla sivulla](#), josta voi kuunnella kirjastojen tuottamia podcasteja.

Vuonna 2023 julkaistuista bloggauksista

Ohjelmien lisäksi Kirjastokaistan blogissa julkaistiin artikkeleita ja Kirjan jäljillä -kirjabloggauksia. Suomenkielisiä bloggauksia julkaistiin 8, ruotsinkielisiä 1 ja englanninkielisiä 1. Suomenkieliset bloggaukset keräävät tuhansia lukukertoja. Ruotsin- ja englanninkieliset jäävät joihinkin satoihin lukukertoihin.

Vuodelle 2023 asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kirjastokaista jatkoi edellisten tuotantovuosien kokemusten perusteella linjattua sisällöntuotantomalliaan. Kirjastokaista tuotti kirjallisuus- ja lukemisedistämishjelmia, kirjastomarkkinointiohjelmia ja koulutusohjelmia. Kirjastokaistan sisällöntuotantoa leimasivat valtakunnalliset kampanjat, laajat yhteistyöverkostot ja jatkuvuus hyviksi havaittujen sarjojen tuotannossa ja toimintatavoissa.

Vuodelle 2023 määritellyt painopisteet ja niiden toteutuminen:

1) Tuotantoprosessien ja yhteistyön laadukkuudesta huolehtiminen

Kirjastokaistan tiimi huolehtii siitä, että tuotannot hoidetaan alusta loppuun laadukkaina ketjuina. Suunnittelu ja työnjako pidetään jämmäkkänä hyvän tuotantosuunnittelun ja avoimen viestintäkulttuurin ansiosta. Kaikilla tiimissä on oikeus oppia uutta ja kehittyä työssään. Kirjastokaistalla kehitetään edelleen sitä, että opittua ja koettua pidetään tekemisen perustana ja lisäksi uusien sarjojen ja tuotannollisten ratkaisujen ideointi on myös uusiutumisen ja oppimisen lähde.

Arvio: Tästä Kirjastokaistalla pidettiin vahvasti kiinni myös vuonna 2023.

2) Ohjelmien hyödynnettävyydestä ja löydettävyydestä huolehtiminen

Kirjastokaistan tiimi pyrkii edistämään ohjelmien saavutettavuutta, löydettävyyttä ja hyödynnettävyyttä. Kirjastokaistalla tekstitetään kaikki ohjelmat ja podcasteihin liitetään litteroinnit tekstivastineiksi, kuten laki edellyttää. Kirjastokaistalla pidetään myös kiinni siitä, että suorat lähetykset ovat vapaasti kaikkien katsottavissa ja koulutussisällöt julkaistaan myös jälkikäteen katsottaviksi jokainen esitys omana videona.

Arvio: Tästä Kirjastokaistalla pidettiin vahvasti kiinni myös vuonna 2023, mutta asian suhteen on isoja haasteita. Uudet evästevaatimukset saavat aikaan sen, että videoiden upotuksia ei ole enää yhtä mutkatonta tehdä eikä ohjelmien käytöstä saa enää luotettavaa ja kattavaa dataa.

3) Tilastojen hyödyntämisen vai vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen

Kirjastokaistan ohjelmat ovat tiedostoina Vimeossa, YouTubeissa, Facebookissa, SoundCloudissa, Instagramissa ja Spotifyssa. Suuri osa katseluista ja kuunteluista tapahtuu näillä media-alustoilla ilman kytköstä tai käyntiä Kirjastokaistan sivustolla. Mediapalveluluonteensa vuoksi Kirjastokaista poikkeaa tässä suhteesta käytössä, saavutettavuudessa ja tilastoissa muista Kirjastot.fi:n toimitetuista sisältöpalveluista eivätkä sivuston käyttöön sidotut tilastot siis kerro kuin yhden osan palvelun käytöstä ja suosittuudesta. Kirjastokaistalla pyritään ideoimaan ja kehitetään tapoja hyödyntää tuotannollisissa ja markkinoinnillisissa valinnoissa ja linjauksissa eri alustoilta saatavia tilaistotietoja ja dataa.

Arvio: Kirjastokaistalla tehtiin tämän eteen paljon töitä vuonna 2023, mutta asia on hankala. Työ jatkuu tulevinakin vuosina.

Poimintoja tilastoista

Kuten edellä kerrottiin, enää ei ole mahdollista koota kattavia ja luotettavia tietoja ohjelmien katseluista ja kuunteluista, sillä dataa ei ole saatavilla aiempien vuosien tapaan. Poimintoja:

- Vimeo (puuttuu noin puolet vuodesta): katselut: 39 100 ja videoiden ”lataukset” 1 230 000
- YouTube: katselut: 56 039
- SoundCloud: kuuntelut: 6706
- Some-seuraajat: Facebook 6615 (kattavuus 404 063), Instagram 1265 (kattavuus 13 273), X 3709, YouTube-kanavan tilaajat 2 156

Kehittäminen

Kehittämistyötä tehtiin edellisvuosien tapaan suoralähetysten tekniikassa ja toteutuksissa. Laadukkaat suoralähetykset ovat keskeinen osa Kirjastokaistan tuotantoa ja erityisosaamista.

Lisäksi Kirjastokaistan WordPress-käyttöliittymässä parannettiin edelleen sivuston ominaisuuksia.

Yhteistyökumppanit

Kirjastokaistan koko toiminta perustuu yhteistyöhön eri toimijoiden kesken. Kirjastokaista teki laajasti yhteistyötä vuoden 2023 aikana sekä yleisten kirjastojen että muiden alan toimijoiden kanssa. Näitä ovat Suomen kirjastoseura, Seinäjoen erte, AKE-verkoston, Svenska samarbetsgruppen för utvecklingsuppdrag Åke, Aluehallinnon kirjastotoimi, eKirjasto-hanke, Vihreä kirjasto ja Liboppi. Kirjastokaista teki suoralähetyksiä webinaareina alan keskeisissä seminaareissa. Näiden tuotantojen kautta seminaarien järjestäjät ja esiintyjät taustaorganisaatioineen ovat Kirjastokaistan yhteistyöverkostoa.

Kirjastokaista teki myös laajasti yhteistyötä kirjallisuuteen ja lukemisen edistämiseen liittyvässä ohjelmatuotannossaan. Kirjastokaista oli mukana esimerkiksi Lukuloma-yhteistyössä. Kampanjan järjestäjinä olivat vuonna 2023 Finlands svenska författareförening, Kirjakauppaliitto, Kirjasampo, Kirjastokaista, Lastenkirjainstituutti, Lukuliike, Opetushallitus, Lukukeskus, Sivupiiri, Suomen kirjailijaliitto, Suomen Kirjastoseura, Suomen Kirjasäätiö, Suomen Kustannusyhdistys, Suomen tietokirjailijat ja Äidinkielen opettajain liitto. Kirjakentän toimijoista Kirjastokaista yhteistyökumppaneita olivat vuonna 2023 myös IBBY ja SKTL:n kirjallisuuden kääntäjien jaosto.

Kirjastokaista teki myös yhteistyötä myös muiden Kirjastot.fi-palveluiden kanssa (mm. upokkeet verkkokirjastoihin Kirjasammon, Sivupiirin ja Makupalojen kanssa, kirjallisuuskirje, jossa on

mukana edellisten lisäksi myös Kysy kirjastonhoitajalta sekä sisällöntuotanto Sivupiirin, Musiikkikirjastot.fi:n ja Biblioteken.fi:n kanssa).

Yhteistyöverkostoja laajentaa osaltaan myös Kirjastokaistan toimituskunta, jossa on laaja edustus niin yleisten kirjastojen henkilökuntaa eri puolilta maata kuin yhteistyötahojenkin edustajia. Toimituskunta kokoontuu kaksi kertaa vuodessa.

Kirjastokaista saa yhteistyökumppaneiltaan paljon kiitosta. Kiitokset koskevat koko tuotantoprosesseja alusta loppuun. Kirjastokaista koetaan palautteiden perusteella luotettavaksi ja asiantuntevaksi kumppaniksi, jonka kanssa on helppoa tehdä yhteistyötä myös hyvän asenteen ja ilmapiirin vuoksi.

Jäsenyydet työryhmissä

- Kirjastokaistan toimituskunta (koko Kirjastokaistan tiimi)
- Lukuloma-suunnitteluryhmä (Riitta Taarasti)
- Tuotantokohtaisia suunnitteluryhmiä yhteistyökumppaneiden kanssa (koko Kirjastokaistan tiimi)

Kirjastot.fi-palveluiden käytön ja ylläpidon opetus

Kirjastokaistan työntekijät esittelivät Kirjastokaistaa ja muita Kirjastot.fi-palveluita osana yhteistyöpalavereja ja ohjelmantekojen yhteydessä. Jokainen ohjelmanteko on samalla myös markkinointitilanne.

Vierailijat

Kirjastokaista sai vieraakseen Tukholman kaupunginkirjaston "Biblioteket Play" -tiimin 12.9.2023.

Esitelmät, esittelyt ja luennot

- Kirjastokaista-tietoisku eHelsingin esihenkilöfoorumi, Fredriksberg, 15.2.2023 (Riitta Taarasti)
- Kirjastokaistan esittely Tampereen AKE-tiimille Teams, 17.3.2023 (Riitta Taarasti)

Osallistuminen seminaareihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin

- Liana: Median tila, tunteet markkinoinnissa ja yritysten vastuullisuus -webinaari, 25.1.2023 (Riitta Taarasti)
- Viesti ry: Tekoäly viestinnässä – katsaus kehotemuotoiluun -webinaari, 26.10.2023 (Riitta Taarasti)

Kirjastokaistan kuvaajien työhön kuuluu jatkuva uuden opettelu ja laitteiden ja teknisten ratkaisujen kehittäminen. Tämä ei tapahdu erillisillä kursseilla tai koulutustilaisuuksissa, vaan ottaen selvää ja rakentaen uusia ratkaisuja.

Kirjastokaistan työntekijät osallistuivat lukuisiin kirjastoalan seminaareihin ja koulutustilaisuuksiin tehden niissä ohjelmaa. Huomio kiinnittyy ennen muuta suoralähteyksen tekemiseen, mutta esitykset käydään läpi jälkikäteen useaan kertaan tiimin jäsenet työstäessä esityksistä videot kaikkien katsottaviksi.

Kirjastokaistan Live-sivulta katsottavana olleet lähetykset vuonna 2023:

- [Sivistystä ja demokratiaa -tilaisuus, Aluehallintovirastot, Solid Stream](#) (24.11.2023)
- [Läsfest-webbinarium](#) (23.11.2023)
- [Lukulystit-webinaari, syksy 2023](#) (22.11.2023)
- [Kirjastojen hiilijalanjälkilaskelmat 2023 -webinaari](#) (7.11.2023)
- [Nordic Libraries Annual 2023](#) (2.11.2023, Lippulaivan kirjasto, Espoo)
- [Hankintapäivä – Konsortion 10-vuotisjuhlaseminaari](#) (18.10.2023, Helsingin keskustakirjasto Oodi)
- [Kääntäjäklassikot: Pirkko Talvio-Jaatinen](#) (10.10.2023, Kallion kirjasto, Helsinki)
- [Yhdenvertaisuus ja antirasistinen työote kirjastoissa -paneelikeskustelu](#) (22.9.2023, Keravan kirjasto)
- [Mielen kielellä -seminaari](#) (8.9.2023, Pasilan kirjasto, Helsinki)
- [Tietokirjafestivaali, salin 104 ohjelma](#) (30.–31.8.2023, Tieteiden talo, Helsinki)
- [Lukulystit, kevät 2023](#) (11.5.2023, Lippulaivan kirjasto, Espoo)
- [Kääntäjäklassikot: Oili Suominen](#) (25.4.2023, Kallion kirjasto, Helsinki)
- [Työpaikkana kirjasto: nuorten työntekijöiden näkemyksiä kirjastotyöstä -webinaari](#) (19.4.2023)
- [Lukutaidon kuntafoorumi 2023](#) (18.4.2023, Opetushallitus, Helsinki)
- [Kirjasto on ekoteko -webinaari](#) (13.4.2023)
- [Kirjastot demokratian vihollisia kamppaamassa -webinaari](#) (16.2.2023)
- [Valintamuotoilu aineiston suosittelussa – kuinka edistää hyllylainaamista kirjastotilassa? -koulutus](#) (9.2.2023, Pasilan kirjasto, Helsinki)
- [Linda Mannila: Digital Trygghet -webbinarium](#) (9.2.2023)
- [Bokkarusellen 2023](#) (24.-26.1.2023, Pasilan kirjasto, Helsinki)

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Kirjastokaistan yhteistyökumppanit ovat samalla myös sidosryhmiä. Keskeisimmät sidosryhmät vuonna 2023 olivat lukuisat kirjasto- ja kirjakentän toimijat sekä koulutustilaisuuksia järjestävät organisaatiot.

Suunnittelijoiden kirjoittamat artikkelit

Kirjastokaistan ohjelmista tiedotetaan säännöllisesti Kirjastot.fi:n ammattikalenterin, yhteistyökumppaneiden uutiskirjeiden sekä sähköpostitse lähetettävien tiedotteiden avulla. Keskeisiä tiedotuskanavia ovat myös Kirjastokaistan Facebook, Instagram ja X. Kirjastokaista.fi-sivuston Valokeilassa NYT -blogipalstalla julkaistaan myös artikkeleita, josta niitä jaetaan eteenpäin. Kirjastokaista julkaisee siellä ajankohtaisartikkelien lisäksi [Kirjan jäljillä -bloggauksia](#).

Lisäksi Riitta Taarasti kirjoitti Helsingin Sanomien liitteenä 14.12.2023 jaettuun Koulutusliitteeseen artikkelin kirjastojen tekemää lukemisen edistämistyötä koskevan artikkelin, joka julkaistiin myös verkkoversiona: Kerran koettu lukuinto voi kantaa läpi elämän

Kirjastokaistalla on vakiosarja Kirjastolehdessä. Siellä julkaistaan Kirjastokaistan ”10? kirjastosta” -videosarjan sisarjulkaisuna haastattelusarjaa. Vuonna 2023 julkaistiin Riitta Taarastin kirjoittamat Maaret Kallion, Ville Rannan ja Mari Leppäsen haastatteluartikkelit. Artikkeleissa oli mukana kirjastokaistan kuvaajien Mikko Helanderin ja Joonas Nevalaisen ottamat kuvat.

VAKE:sta/Kirjastot.fi:stä kirjoitettu

Maailmanparannus-podcastista kirjoitettiin useissa ympäristö- ja luontolehdissä.

9 Kirjastot.fi ja Kirjastohakemisto

Joulukuussa 2022 julkaistun uuden Kirjastot.fi-sivuston uudistustyö jatkui vuonna 2023 erityisesti sisältöjen järjestämisen osalta. Myös julkaisujärjestelmän tekninen päivittäminen valmistui pitkälle, mutta se julkaistiin vuoden 2024 alkupuolella. Lisää tietoa Kirjastot.fi-uudistuksesta luvussa 14 Viestintä.

Kaikkien kirjastojen yhteys- ja palvelutiedot sisältävän Kirjastohakemiston uusi käyttöliittymä, joka hakee tiedot Kirkanta-tietotakannan uuden rajapinnan kautta, saatiin julkaisukuntoon vuoden 2023 aikana, julkaiseminen kuitenkin siirtyi vuoden 2024 alkupuolelle.

Kirjastot.fi-sivustosta vastasi Päivi Litmanen-Peitsala ja Kirjastohakemistosta Mia Nikula.

10 Tiedonhaun kokonaisuus

Kysy kirjastonhoitajalta

Kysy kirjastonhoitajalta on Suomen kirjastojen yhteinen verkkotietopalvelu. Kysymyksiin vastataan kolmen arkipäivän kuluessa. Palvelun ydintehtävä on löytää sopivia tiedonlähteitä tiedonhakijalle.

Palvelulupaus

Kysy kirjastonhoitajalta -palvelu on toiminut verkossa vuodesta 1999 lähtien. Se on alusta asti profiloitunut tietopalveluksi ja palvelutapamme on säilynyt hyvin samanlaisena koko ajan.

Palvelulupaus uudistettiin vuonna 2021. Vuonna 2023 palvelulupaukseen liittyviä työkaluja hiottiin edelleen ja luotiin lisää. Palvelun infotekstiin lisättiin tarkennuksia siitä, mitä kirjaston tietopalvelu on. Kysyjälle lähtevään kysymyksen vastaanottokuittaukseen liitettiin tarkentavia tekstejä sekä linkki palvelun julkiseen infoon. Lisäksi luotiin vastauspankki avuksi vastaajille tilanteisiin, joissa vastataan toistuviin kysymyksiin. Useat näistä kysymyksistä ovat sellaisia, joihin kirjastolla ei ole lähteitä eikä mahdollisuutta vastata muuten kuin ohjaamalla muiden palvelujen äärelle. Vastauspankista osa on vain ylläpidossa, osa julkisena [UKK-kokoelmana](#). Tässä yhteydessä kokoelma Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun toimintaan liittyvistä usein kysytyistä kysymyksistä uuden nimen Kysy kirjastonhoitajalta -palvelua koskevat [UKK](#).

Vastaajat

Vastauksia lähetti vuoden 2023 aikana 280 vastaajaa 58 eri kirjastosta. Palvelussa toimi vastaamista valvomassa ja tukemassa Kirjastot.fi:n suunnittelija Nina Granlundin lisäksi valtakunnallinen toimittaja, Jukka Uotila.

Vastaajien opastus ja tuki

Vastaajien opastukseen ja tiedonhaun opetukseen rakennetut tukipalvelut koostuvat useammasta osasta:

- Uuden vastaajan paketti
- Tiedonhakupaketti
- Opastusta vastaamiseen sarja, sähköposti ja Teams-tietoiskut
- Kyselytunnit
- Kirjastot.fi:n Tiedonhaun opastus
- Tiedonhaun opastuksen esimerkkietiedonhaut
- Tiedonhaun uutiskirje

Vuoden 2023 lopulla aloitettiin uuden Tiedonhaun vinkit -ruudun testaus Kirjastot.fi:n Tiedonhaku-osassa. Kokeilu jatkuu ja laajenee vuonna 2024.

Vuoden 2023 aikana Tiedonhaun opastuksen tietoiskuista yksi sekä syksyn kyselytunti jäivät vaille osanottajia. Niitä jatketaan kuitenkin vuosi 2024 ja katsotaan, onko jompikumpi näistä palveluista jäänyt turhaksi. Jos niin on, se jää pois toiminnasta vuonna 2025.

Uuden vastaajan koulutuksia järjestettiin keväällä kaksi ja syksyllä kaksi.

Vastaajakirjastot

Vuoden 2023 alussa Helsingin kaupunginkirjasto uusi vastaamisensa organisoinnin. Uusi järjestely on toiminut hyvin.

E-aineisto- ja musiikkivastaajaryhmien kokoukset pidettiin 23.11.2023. Niissä kartoitettiin ongelmakohtia vastaajaryhmien toiminnassa. Lasten ryhmän kokous siirtyi vuodelle 2024. Ryhmien toimintaa tarkasteltaessa paljastui, että ryhmät sinänsä ovat varsin erilaisia, joten niissä ei esiinny samoja ongelmia.

E-aineistoryhmä toimii varsin hyvin eikä sen toimintaan tarvittu muutoksia. Sen sijaan pohdittiin, mitä tulee tapahtumaan keväällä, kun uusi kuntien yhteinen e-kirjasto avataan. Päätettiin selvittää, onko tarkoitus tarjota tukea Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun kautta.

Musiikkiryhmän kanssa keskusteltiin erityisesti siitä, että alueiden vastuuta kannattaa nostaa esiin. Ryhmien toiminta on vakiintunut jo aikoinaan sellaiseksi, että kaikki ryhmään kuuluvat seuraavat kaikkia kysymyksiä ja vastaavat niihin, mutta että alueet seuraavat oman kirjastonsa tai kimppansa kysymyksiä ja hoitavat ne. Tähän päädyttiin siksi, että aineiston ja palvelujen suosittelu kysyjille on näin helpompaa, aineiston saatavuudessa eri alueilla on suuriakin eroja. Esimerkiksi Tampereella seurataan ja vastataankin kaikkiin kysymyksiin, mutta oman alueen, Tampereen ja Pirkanmaan, hoidetaan aina. Musiikkiryhmästä on puuttunut pitkään ryhmän valvoja, joka seuraa sitä, että kaikkiin musiikkikysymyksiin vastataan. Päätettiin, että lähetetään vastaajien sähköpostiosoitteisiin viesti, jossa haetaan valvoja ryhmälle. Lisäksi todettiin, että sekä musiikkiryhmäläisten että lasten ryhmäläisten kannattaa seurata uusia kysymyksiä ylläpidosta sen sijaan, että he odottavat sähköposti-ilmoitusta uudesta kysymyksestä. Molemmista aiheista tulee uusia kysymyksiä lähes päivittäin.

Osa kunnista puuttuu edelleen Kysy kirjastonhoitajalta -palvelusta. Näidenkin kirjastojen asiakkailta on oikeus saavuttaa lähikirjastonsa myös tätä kautta. Verkossa toimiva tietopalvelu on tietysti kaikkien verkon käyttäjien ulottuvilla, mutta silti oman kunnan palveluiden saavuttaminen on tärkeää. Siksi aivan pientenkin kirjastojen on paikallaan liittyä mukaan toimintaan.

Vastausten määrä

Vuonna 2023 lähetettiin vastaus 6951 uuteen kysymykseen, näistä suomenkielisiä oli 6698, ruotsinkielisiä 155 ja englanninkielisiä 98. Vastausten määrä on noussut edellisvuodesta 652:lla. Näistä suurin osa oli suomenkielisiä, ruotsinkielisten vastausten määrä on laskenut 30:llä ja englanninkielisten noussut 29:llä.

Julkiseen arkistoon tallennettiin 4342 vastausta, suljettuun 2609. 51% kysymyksistä vastattiin ensimmäisen vuorokauden aikana.

Facebookin, X:n, toimituspostin ja palautteen kautta on vastattu arvioilta noin 10:n kysymykseen. Kommentteja oli tullut 2610. Tilastoihin on tavattu arvioida jatkokeskustelut. Jatkokeskusteluja arvioitiin käytävän noin 10% tapauksissa viimeisimpään vastaajakyselyyn asti. Edellisen kyselyn perusteella vastaajat arvioivat jatkavansa keskustelua n. 5%:ssa vastauksista. Viimeisten kahden vuoden ajan olen itse vastannut 500-600 kysymykseen vuodessa ja todennut, että jatkokeskustelut ovat todellakin lähempänä kymmentä kuin viittä prosenttia vastauksista. Palaamme takaisin tuohon edelliseen laskentatapaan. Todellinen vastausten määrä on siis nämä yhteen laskien 7656 ja siihen kommentit mukaan lukien 10 266.

Sivukäynnit

Saimme tilastoinnin käyntiin kesäkuun 22. päivä. Tilastot koko vuodelle on laskettu niin, että 1.7.-31.12. luvut on kerrottu kahdella. Sivustolla on näin laskien käynyt kävijöitä (unique visitors) 1 150 480, sivunkatseluja (total page views) 1 590 902 ja istuntoja (total visits) 1 198 992. Näitä lukuja ei voi vielä tällaisinaan verrata edellisvuosiin, koska evästeet ovat olleet nyt käytössä koko vuoden. Näin ollen ne, jotka eivät ole hyväksyneet tilastointievästeitä, puuttuvat näistä luvuista. Viime vuoden tilastojen muutoksesta kävi ilmi, että noin 45% kävijöistä hyväksyi evästeet. Näin ollen edellisvuoden lukuihin verrattavissa olevat tilastot vuodelta 2023 olisivat seuraavat: kävijät 2 749 647, sivunkatselut 3 802 255, istunnot 2 865 590.

Palvelussa oli vuonna 2022 istuntoja 2022 2 319 050, sivunkatseluja 3 225 843 ja käyttäjiä 1 966 579. Vuodesta 2021 vuoteen 2022 ei ollut suurta muutosta. Koska tilastointi toimii eri ohjelmilla eri tavalla, ei näitä lukuja voida pitää suoraan verrannollisina. Tilastoja Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun evästeiden hyväksymisistä ei saada, vain yhteiset Kirjastot.fi-sivuston kanssa. Toinen sisällön käytön analysointi, joka Kysy kirjastonhoitajalta -palvelussa on käytössä antaa myös osviittaa siitä, että istuntojen määrä on palvelussa viime vuoden aikana noussut, evästeiden käyttöönoton jälkeen vuonna 2022 istuntoja oli (1.7.-31.12.2022) 633 030 ja vuonna 2023 samana aikana 850 588. Jos tätä nousua verrataan uuden tilastointimme lukuihin sekä istuntojen määrä että sivunkatselujen määrien kasvu on hieman pienempi kuin sisällönanalyysimme, käyttäjien hieman isompi. Kaiken kaikkiaan voidaan siis päätellä, että sivuston kävijöiden, istuntojen ja sivunkatselujen määrät ovat nousseet tai sitten vaihtoehtoisesti evästeiden hyväksyjien määrä on noussut. Olkoon asia kuinka tahansa, sivuston käyttö on edelleen erittäin suurta. Ylläpidon sivujen käyttöä ei tilastoida.

Hakukoneiden kautta tulleiden ja suoraan palveluun tulleiden tilastointi poikkeaa niin paljon edellisen tilastointitavasta, että se jätetään raportoimatta. Viittausten ja sosiaalisen median kautta palveluun saapuu minimaalinen osa käyttäjiä. Saapuneista suurin ryhmä on tullut X:n syötteiden kautta, mutta sitäkin kautta saapuneita on vain n. 0,1%. Muita palveluja, josta Kysy kirjastonhoitajalta -palveluun päädytään ovat mm. Facebook, Helmet ja Kyyti-Finna.

Keskimääräinen istunto palvelussa on edellisten vuosien tapaan jonkin verran alle minuutin 00:42, joka on luontaista käytölle. Palveluun saavutaan hakukonehaun kautta ja kysymyksen ja vastauksen silmäily on nopeaa. Kävijöistä 91% käytti mobiililaitetta, vähän yli 1% tablettia ja vähän yli 7% pöytäkoneetta. Näissäkin luvuissa on tapahtunut niin suuri muutos edellisvuodesta (mobiili 66%), että sen täytyy liittyä siihen, ketkä hyväksyvät evästeet ja ketkä eivät. Ilmeisesti pöytäkoneiden käyttäjät jättävät varsin usein evästeet hyväksymättä. Samansuuntaista käyttäytymistä viestivät viimevuotisetkin tilastot, evästeiden käyttöön oton jälkeen pöytäkoneiden osuus käyttäjien tilastoiduissa laitteissa romahti.

Näkyvyys

Suurin osa käyttäjistä saapuu julkisten vastausten pariin. Merkittävin näkyvyys on siis hakukonenäkyvyys. Kysy kirjastonhoitajalta -palvelussa se on hyvä. Lisäksi useat vastaukset käsittelevät asioita, joista ei suomen kielellä muuta tietoa verkosta löydy, jolloin ne nousevat tietenkin korkealle hakutuloksessa.

Kysy kirjastonhoitajalta -palvelu on nostettu esiin monessa palvelussa. Kirjastot.fi:n Tiedonhaun opastus -osassa on tiedonhakutehtäviä, jotka pohjautuvat Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun vastauksiin. Tiedonhaun opastus on päivitetty 2023. Vastaukset näkyvät Kirjastot.fi:n uutiskirjeissä. Tiedonhaun uutiskirjeessä nostetaan esiin aiheeseen sopivia kysymyksiä tai kokoelmia, Kirjallisuuskirjeessä kirjallisuutta koskevia kysymyksiä.

Kysy kirjastonhoitajalta toimii erillisenä palveluna eKirjastossa, Kirjasammossa ja Musiikkikirjastot.fi:ssä. Niiden kautta voi lähettää kysymyksiä ja seurata uusia vastauksia.

Yleisten kirjastojen Finna-sivuilla on tarjolla kysymisen mahdollisuus kirjallisuus-, musiikki-, tiedonhaun sekä/tai lasten sivulla.

Lisäksi vastauksia ja kysymyskokoelmia on löydettävissä kirjastojen sivuilta, Kirjasammon, Makupalat.fi:n ja Kirjastokaistan sisällöistä, Wikipedian ja Ylen artikkeleista sekä yleisten keskustelufoorumien palstoilta.

X:ssä palvelulla on 1387, Facebookissa n. 2400 seuraajaa.

Palvelua esiteltiin kehittämisselvitysten yhteydessä Ruotsin Bibblan svarar -palvelulle sekä tsekkiläisen National Library of the Czech Republic vastauspalvelulle.

Kysy kirjastonhoitajalta -palvelua esiteltiin Iisalmen kirjaston demokratiaseminaarissa esityksessä Kirjastot ja luotettava tieto. Kansalliskirjaston kirjastoverkkopäivillä pohdittiin tekoälyn käyttöä verkkotietopalvelun apuna.

Kysy kirjastonhoitajalta -kokoelmien sarjat

Kirjallisuuskysymyskokoelmasarjan osia julkaistiin sekä kevätkaudella että syksyllä, koska kaksi eläinaiheisen kirjallisuuden kysymyskokoelmaa jukaistiin vuoden 2023 puolella:

[Hevoskirjoja - kirjoja, satuja ja runoja hevosista](#)

[Kissakirjoja - kirjoja, satuja ja runoja kissoista](#)

Syksyllä julkaistiin luontosarja:

[Luontokokemuksia](#)

[Luonto ja ympäristö](#)

[Vuodenajat](#)

Tekniset muutokset ja korjaukset

Vuonna 2023 aloitettiin vanhojen tunnusten poistosiivous.

Lukuja

Vastaukset kirjastoittain (vähintään 10 vastausta)

Kirjastot.fi 1034 (Nina Granlund, Jukka Uotila)

Helsinki 1646

Tampere 893

Turku 533

Oulu 497

Espoo 421

Vantaa 232

Jyväskylä 216

Lahti 146

Seinäjoki 128

Joensuu 118

Kuopio 117

Pori 104

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto 99

Hämeenlinna 69

Eduskunnan kirjasto 68

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 59

Nurmijärvi 47
 Rovaniemi 45
 Tilastokirjasto 37
 Kouvola 34
 Lappeenranta 34
 Lohja 34
 Uusikaupunki 28
 Porvoo 27
 Vaasa 23
 Mikkeli 20
 Tuusula 20
 Kirkkonummi 17
 Lieksa 16
 Valkeakoski 16
 Nokia 15
 Kokkola 15
 Kotka 14
 Varkaus 14
 Rauma 12
 Kajaani 10
 Kangasala 10
 Kurikka 10
 Riihimäki 10

[Kysymykset kunnan mukaan \(kunnat, joista on tullut vähintään 20 kysymystä\)](#)

Helsinki 1621
 Tampere 493
 Espoo 431
 Oulu 360
 Siilinjärvi 327
 Vantaa 314
 Jyväskylä 300
 Turku 271
 Suomen ulkopuolella 222
 Kuopio 125
 Lahti 122
 Joensuu 85
 Hämeenlinna 81
 Pori 79
 Lappeenranta 66
 Reisjärvi 65
 Järvenpää 61
 Salo 58
 Lempäälä 56

Seinäjoki 56
Hamina 52
Kouvola 45
Mikkeli 43
Kerava 40
Kajaani 36
Porvoo 34
Kotka 33
Tuusula 33
Lohja 32
Rovaniemi 31
Vaasa 31
Kaarina 31
Kirkkonummi 29
Kangasala 27
Nurmijärvi 26
Raasepori 25
Kokkola 24
Savonlinna 23
Nokia 22
Mäntsälä 21
Ylöjärvi 21
Hyvinkää 21
Äänekoski 20
Riihimäki 20
Alavus 20

Makupalat.fi

Makupalat.fi on Suomen yleisten kirjastojen tuottama valikoitujen tiedonlähteiden paketti tiedonhakuun. Kokoelmaan on kerätty rajattu määrä laadukkaita verkkosivuja luotettavan tiedon etsijöille ja erityisesti tietopalvelussa työskenteleville.

Perustoiminta

Makupalat.fi:ssä jatkettiin normaalia toimintaa: uutta materiaalia vietiin säännöllisesti, vanhaa päivitettiin ja poistettiin, asiasanoitusta ja kategorioita muokattiin ja järjesteltiin uudelleen. Uusien linkkien kuvailua ja muuta kokoelmanhoitoa jatkoi Kirjastot.fi-toimituksen lisäksi Tiina Gräsbeck Pasilan kirjastosta yhden työpäivän verran viikossa. Toimituksessa Makupalat.fi:stä vastaa Nina Granlund, ruotsinkielistä materiaalia kokoelmaan vie myös Anna-Maria Malm. Uusia linkkejä on vuonna 2023 lisätty 435: 431 suomenkielistä, 4 ruotsinkielistä.

Sisältöprojektit

Tehotarkastuksen keskiössä vuonna 2023 Luonto ja maailma. Avaruus -kategoria. Kuvailun tarkistus keskittyi asiasanoitukseen ja sen yhtenäisyyteen sekä julkaisijatietueiden yhtenäistämiseen.

Tiedonhaun uutiskirjeen sisällöt pohjautuvat suurelta osin Makupalat.fi-aineistoon. Uutiskirjeen kokoamisen yhteydessä tarkistettiin aiheen mukaisten kategorioiden sisältö, linkkien asiasanoitukset sekä luokitukset.

Yhteistyö Kirjastot.fi:n yhteisissä teemaprojekteissa, kirjallisuusupokeessa ja Tiedonhaun opastuksessa jatkuivat.

Tiedonhaun ammattiosaaminen ja tiedonlähteiden tuntemus

Panostus Makupalat.fi:n näkyvyyden lisäämiseksi kirjastojen tietopalvelutyötä tekeville koostuu seuraavista osista:

Kysy-listalla julkaistaan viikoittain Opastusta vastaamiseen -sarjaa Kysy kirjastonhoitajalta - palvelun vastaajille. Siellä esitellään aina kolme tuoretta tiedonlähdettä Makupalat.fi:stä. Tiedonhaun uutiskirjettä julkaistaan kerran kuussa. Sen sisällöt rakentuvat voimakkaasti Makupalat.fi:n aineistoon.

Opastuspaketit tietopalvelutyössä toimiville, erityisesti Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun vastaajille, Uuden vastaajan paketti ja Tiedonhakupaketti nojautuvat osittain Makupalat.fi:n. Kirjastot.fi:n Tiedonhaun opastus -kokonaisuudessa Makupalat.fi:llä on tärkeä osa. Tiedonhaun opastus päivitettiin vuonna 2023.

Makupalat.fi:n uusia linkkejä voi seurata RSS:na ja X:n kautta.

Finna-kirjastojen Tiedonhakusivulla Makupalat.fi:n uusia sisältöjä voivat seurata sekä kirjaston käyttäjät että työntekijät.

Näkyvyys ja esittelyt

Palvelua esiteltiin Iisalmen kaupunginkirjaston järjestämässä demokratiaseminaarissa esityksessä Kirjastot ja luotettava tieto 19.4.2023 sekä Kirjastot.fi-osastolla Educa-messuilla tammikuussa 2023.

Makupalat.fi on mukana monen palvelun sisältönä tai pohjamateriaalina:

- Finna-kirjastojen Tiedonhakusivut, Kirjallisuusupoke
- Kirjastojen tiedonhaun opastukset asiakkaille
- Tiedonhaun uutiskirje, Kirjallisuuskirje
- Kirjastot.fi:n Tiedonhaun opastus, Digiopastus, Kirjasampo, Kirjastokaista
- Kysy kirjastonhoitajalta -vastaukset
- Classroom, muut koulujen alustat

Käynnit

Vuonna 2023 tilastointi Makupalat.fi:ssa muuttui. Myös evästeiden käyttöönotto vuonna 2022 muuttivat tilastojen kertymistä sekä hyödyllisyyttä. Evästeiden käyttöönoton jälkeen tilastoja kertyi vain 15% kävijöitä aikaisempaan verrattuna. Niiden sisältö myös vääristyi selvästi ainakin osittain. Näkyväksi kävi, että pöytäkoneiden käyttäjät, joita Makupalat.fi:n käyttäjistä oli aiempien vuosien tilastoissa 57-58%, hyväksyivät evästeet huomattavasti harvemmin kuin mobiilikäyttäjät. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että vuoden 2022 lopulla mobiilikävijöiden luku oli alkuvuoden 37% sijasta loppuvuodesta 73%. Vuonna 2023 mobiilikäyttäjiä on tilastojen mukaan 64%. Vähentäminen saattaa johtua siitä, että tilasto-ohjelmat ovat erilaiset tai siitä, että jonkin verran useammat pöytäkoneiden käyttäjät ovat hyväksyneet evästeet. Uuden tilastoinnin mukaan 1.9.-31.12.2023

kävijöitä sivustolla on ollut 7038, sivukäyntejä 17 666 ja istuntoja 8341. Kun nämä kerrotaan kolmella, saadaan vuoden tilastot evästeiden hyväksyneistä: kävijät 21 114, sivukäynnit 52 998, istunnot 25 023. Jos hieman suurempi prosentti on hyväksynyt evästeet kuin viime vuonna, esimerkiksi 20 %, kävijöitä olisi ollut 105 570, sivukäyntejä 264 990, istuntoja 125 115. Nämä luvut vaikuttavat jotakuinkin uskottavilta, vuonna 2022 sivustoistuntoja on ollut 151 587, sivujen katseluja 268 161 ja käyttäjiä 105 532. Makupalat.fi-sivuston omat laskurit laskevat mekaanisesti yhden tietueen katseluja sekä kokoelmien katseluja. Uusien linkkien katselulukuja on seurattu jatkuvasti, mutta ei niin systemaattisesti, että ne olisi kirjattu ylös. Niissä ei ole havaittavissa muutoksia katseluiden määrissä. Mikäli uudessa Makupalat.fi:ssä pystytään virittämään vastaavia laskureita, niitä ryhdytään seuraamaan systemaattisesti.

Lukuja

Uusia linkkejä: 435, 431 suomenkielistä, 4 ruotsinkielistä.

Linkkejä yhteensä (8.1.2024): 14 407, suomenkielisiä 12 342, ruotsinkielisiä 2065.

Sivustoistunnot: 125 115

Käyttäjät: 105 570

Sivun katselut: 264 161

X:ssä palvelulla on 667 seuraajaa.

Kirjastot.fi Tiedonhaku

Kirjastot.fi:n Tiedonhaku-kokonaisuuteen luotiin joulukuussa 2023 kokeiluluontoisesti Tiedonhaun vinkit -vinkkiruutu. Siinä esitellään ajankohtaisia tiedonlähteitä, kerrotaan vinkkejä tiedonhaun sekä tiedotetaan tiedonhaun kannalta hyödyllisistä uusista julkaisuista, esim. Kirjastot.fi:n uutiskirjeistä tai muista hyödyllisistä sisällöistä. Kokeilu jatkuu vuonna 2024, jonka aikana päätetään, jääkö ruutu palveluvalikoimaamme. Vinkit voi myös tilata sähköpostiosoitteeseensa.

Tiedonhaun opastus -kokonaisuuden sisältö päivitettiin vuonna 2023.

- [Tiedonhaku](#)
- [Tiedonhaun opastus](#)

Tiedonhaun uutiskirje

Tiedonhaun uutiskirje pyrkii auttamaan sekä tiedonhaun ammattilaisia että muita luotettavia lähteitä kaipaavia hyvien tiedonlähteiden tunnistamisessa ja uusien seuraamisessa.

Uutiskirjettä lähetettiin kuukausittain vuonna 2023. Kesän numero oli kaksoisnumero. Aiheina kirjeissä olivat Harrastukset, Säästäminen, Eduskuntavaalit, Pääsiäinen, Linnut, Kesä, Pyöräily, Luonto, Sukututkimus, Arkistot, Joulukuun päiviä. Kirjeet on tallennettu Tiedonhaun [uutiskirjeen arkistoon](#). Kirjeiden kokoamisessa on tehty yhteistyötä syksyn loppupuolella Sukututkimusseuran ja Kansallisarkiston kanssa.

Tiedonhaun uutiskirjeellä on 1 548 tilaajaa.

Yhteistyökumppanit

Kysy kirjastonhoitajalta -vastaajakirjastot, yleisiä kirjastoja sekä erikoiskirjastoja.

Toimittajat Helsingin kaupunginkirjastossa: Jukka Uotila Kysy kirjastonhoitajalta -toimittajana, Tiina Gräsbeck Makupalat.fi-toimittajana.

Jäsenyydet työryhmissä

(Nina Granlund)

Kirjastot.fi-koordinaatioryhmän sihteeri.

VAKE-esittelyt, Kirjastot.fi-palveluiden käytön ja ylläpidon opetus

- (Nina Granlund)
- Kysy kirjastonhoitajalta Uuden vastaajan koulutukset 19.1., 2.2., 11.10, 8.11.2023.
- Teams-tietoisuus Opastusta vastaamiseen -sarjassa 14.3., 18.4., 12.10., 15.11.2023.
- Kysy kirjastonhoitajalta -kyselytunnit 16.5., 13.12.2023.
- Kirjastot ja demokratia, lisälmen kaupunginkirjasto, Kirjastot ja luotettava tieto, 19.4.2023.
- Intervju kring Fråga bibliotekarien, Bibblan svarar -utredning, 12.6.2023.
- Kirjallinen esittely tsekkiläisen National Library of the Czech Republic vastauspalvelulle, 26.6., 21.7.2023.
- Kirjastoverkkopäivät, Kansalliskirjasto, Kysy kirjastonhoitajalta: Kommentti tekoälyn käytön realistisuudesta verkkotietopalveluissa 26.10.2023.

Osallistuminen seminaareihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin

(Nina Granlund)

- Kokoelmailtapäivä, Helsingin kaupunginkirjasto, 28.2.2023.
- Kokoelmanhoito/poistokeskustelu, Helsingin kaupunginkirjasto, 5.5.2023.
- Vardagsjuridik, RFV, 31.8.2023.
- Tekoäly käyttöön työyhteisössä, Akava, 6.10.2023.
- Tietopalvelun tulevaisuus, AKE Porvoo, 10.10.2023.
- Blogikirjoitus tekoälyllä, Eduhouse, 12.10.2023.
- ChatGPT nyt, Akava, 9.11.2023.
- Metatietowebinaari, Kansalliskirjasto, 27.11.2023.
- Tekijänoikeuslain muutokset, Kansalliskirjasto, 18.12.2023.

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

- Valtakunnallinen Kysy kirjastonhoitajalta -vastaajakokous, 23.3.2023.
- Kysy kirjastonhoitajalta -vastaajaryhmien kokoukset, evastajat 23.11., musiikkivastaajat 23.11.2023.
- Säännölliset kokoontumiset Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun ja Makupalat.fi:n toimittajien kanssa.
- Kirjastot.fi:n onnistumiskeskustelut, yksikkökokoukset, toimituspalaverit, messusuunnittelupalaverit, uutiskirjepalaverit, Kirjastot.fi-emosivuston uudistuspalaverit.
- Helsingin kirjamesut 26.10.2023.
- Kirjastot.fi-koordinaatioryhmän kokoukset, 11.12.2023.
- VAKEn aamukahvit

- Henkilöstöfoorumit- ja infot

Tiedonhaun kokonaisuudesta vasta Nina Granlund.

11 Musiikkikirjastot

Musiikkikirjastot.fi jatkoi valtakunnallista kehittämistyötä ja suunnittelua kirjastojen musiikkisisältöjen, -palveluiden ja tiedonhakukanavien levittämiseksi. Vuosi 2023 oli sisältöjen näkökulmasta kasvun aikaa. Musiikkikirjastot.fi:n blogeissa *Levyhylyt* ja *Musiikki kuuluu kaikille* julkaistiin yhteensä 131 artikkelin verran monipuolista ja korkealuokkaista musiikkijournalismia.

Kirjastoulottuvuutta korostavat sisällöt tuotiin käyttäjille Facebookin, Twitterin, Instagramin ja Finna-verkkokirjastojen automaattisten syötteiden välittäminä. Toimitus pohti *Levyhylyjen* noin 500 artikkelin indeksoimista Finnaan, ja tähän palataan 2024 aikana.

Emosivulla Musiikkikirjastot.fi tuotiin eri tavoin esiin musiikkiaiheista aineistovinkkausta, tiedotusta, tiedonhakumahdollisuuksia, bloggausta ja e-aineistoja. Toimitus teki ammattitiedotusta sekä suunnitteli ja ylläpiti Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen kotisivua.

Toimitus oli mukana tekemässä Fono.fi-palvelun korvaavan hakupalvelun suunnittelua Kansalliskirjaston, Yle Arkiston, Finnan ja VAKEn tekniikkatiimin kanssa, mutta tämä työ ei vielä edennyt tuotantoon asti. Asiaan on vaikuttanut resurssipulan lisäksi se, että Yle Arkiston käyttämän Tempo-datan suhteen tuli muutoksia pitkin vuotta, ja datan kehittäminen jatkui Ylen puolesta edelleen.

Toimitustyö

Musiikkikirjastot.fi:n sisältöjä toimitettiin vuonna 2023 suunnittelija Tuomas Pelttarin täydellä työajalla. Pelttarin toimitustyö tehtiin suurimmaksi osaksi etänä. Ulkopuolista sisältötyötä hankittiin kirjailija/musiikkitoimittajilta Ari Vöntänen, Niko Peltonen, Auli Särkiö-Pitkänen, Veikko Rajanen ja Pekka Gronow. Keväällä 2023 sisällöntuotantoon tulivat mukaan tietokirjailijana tunnettu progeasiantuntija Matti Pajuniemi sekä rap/soul/reggae-asiantuntija Niko Toiskallio. Pelttari toimitti artikkelit Musiikkikirjastot.fi:n blogeihin *Levyhylyt* ja *Musiikki kuuluu kaikille*. Blogisisällöissä auttoivat VAKE-kollegat Anna-Maria Malm (artikkeleiden ruotsinnokset) ja Jukka Uotila.

Uusia blogiavauksia

Kirjastoblogissa *Levyhylyt* panostettiin lisää progressiivisen rockin ja laulaja-lauluntekijöiden tuotannon vinkkaukseen kun yhteistyö Matti Pajuniemen kanssa alkoi. Niko Toiskallio toi *Levyhylyihin* tuoreutta eri puolilta maailmaa kotoisin olevien rap-artistien perehtyneillä esittelyillä.

Uusi videosarja Löytöretki levyhylyihin

Kirjastokaistan tuottajan ja kuvaustiimin kanssa toteutettiin videosarjaa *Löytöretki levyhylyihin*. Vuoden 2023 aikana ohjelmaa tuotettiin viisi jaksoa, kukin kestoaltaan 5–8 minuuttia. Yhteistyö oli antoisaa: Pelttari kuvasi jaksot omin päin. Kirjastokaista hankki jaksoiden tekstitykset, teki alku- ja loppueditit ja toi videot Kirjastokaistalle.

Uusi Fono.fi-palvelun korvaaja

Finna-pohjalle suunniteltu Fonon korvaaja pysyi suunnittelussa vuonna 2023. Yle Arkiston, Kansalliskirjaston, Finnan ja VAKEn yhteistyö jatkuu VAKEn tekniikkatiimin (Recordmanager) resurssien ohjaamana. Vuonna 2023 suunnittelussa ovat olleet Pelttarin kanssa mukana mm. Katri Riiheläinen, Matti Sarmela, Nicholas Volk ja Tapani Moisio. Vanhan ei-saavutettavan Fono-palvelun ajankohtaistiedote päivitettiin palvelun etusivulle. Uutta sivua suunniteltiin muttei resurssipulan vuoksi voitu edistää tuotantoon.

Sisällöntuotannon kasvua ja muutosta

Musiikkikirjastot-toimitus/VAKE julkaisi vuonna 2023 yhteensä 131 artikkelia. Näistä tuli *Levyhylyssä* ulos 84. Blogissa *Musiikki kuuluu kaikille* julkaistiin 47 artikkelia, mukana musiikkikirjastoalan ammattilehti *Intervallin* artikkelit. Gronowin informatiivisia seikkailuja musiikin maailmanlaajuisessa historiassa julkaistiin yhteensä 9 artikkelin verran. Tuotantoon saatiin kaksi saavutettavaa PDF-julkaisua: *Intervalli*-numerot 1 ja 2/2023.

2023 Engagement Score korkealla

Musiikkikirjastot.fi:n *Askem*-tilastoinnin (aiemmin *React & Share*) Engagement Score pysyi keskimäärin yli viiden (5) vuonna 2023.

2023 julkaistut PDF:t ja artikkelit

PDF

- *Intervalli* 1/2023 ja 2/2023

Blogiartikkelit

131 kpl (119)

- *Levyhylyt* 84 (65)
- *Musiikki kuuluu kaikille* 47 (38)

Saavutettavuutta, ulottuvuutta ja visuaalista kehitystä

Levyhylyt säilyi etusivun keskeisenä visuaalisena elementtinä läpi vuoden, yhdessä Tuomas Pelttarin videosarjan tuotantoa esittelevän ruudun kanssa. *Levyhylyjen* käytettävyys parani kun blogin artikkelihakemisto otettiin käyttöön 23. lokakuuta 2023. Mahdollisuutta artikkelien sähköpostitilaamiseen ei vielä edistetty.

Levyhylyjen sisältöä ja visuaalisuutta edistettiin kirjastojen suuntaan rollup-, juliste- ja flyer-kampanjalla. Harri Oksasen toteuttamia promosisältöjä ja aihejulisteita varten luotu tulostesivu jatkoi tiedotusta, ja jakelussa olivat avuksi AKE-kirjastotoimijat ympäri Suomen. Vuodesta 2021 tuotannossa olleiden *Levyhylyt*-artikkelien aihejulisteiden käytettävyys parani, kun niille saatiin aakkostettu hakemistosivu.

Finna.fi-ulottuvuus

Musiikkikirjastot.fi tarjosi seudullisille verkkokirjastoille valmiita sisältöjä. Syötteinä toimivat sisällöt olivat käytössä Finna-musiikkisivuilla.

Kirjastojen seudulliset Finna-verkkokirjastot toivat Musiikkikirjastot.fi:n sisällöille periaatteessa lisää asiakasulottuvuutta ja käyttöalustoja. Oman musiikkisivun puuttuminen joidenkin seudullisten Finna-verkkokirjastojen asiakassivustolta säilyi edelleen huolenaiheena. Kentälle viestittiin, että kirjastojen ja seutukirjastojen käyttöön saatetut syötteet tulevat Finnaan

automaattisesti päivittyvinä, mukaan lukien *Levyhylyt*, *Kysy musiikista* ja *Musiikin ytimessä*. *Levyhylyt*-syötteen ja visuaalisen kuvakarusellin hyödyntäminen Helmet-kirjastojen musiikkisivulla on edelleen tavoitteena vuonna 2024.

Sosiaalinen media

- Twitter | @Musakirjastot: 31.12.2023 @Musakirjastot-seuraajia 1 059
- Instagram | @musiikkikirjastot: 31.12.2023 @musiikkikirjastot-seuraajia 1310
- Facebook | Musiikkikirjastot: Musiikkikirjastot.fi:n Facebook-sivun tykkääjien määrä kasvoi vuodentakaisesta yli tuhanteen: 31.12.2022 tykkääjiä 950; 6.12.2023 tykkääjiä 1000

Opi musiikista ja Helmet Musiikki | Facebook -yhteistyö

Musiikkikirjastot.fi:n yhteistyö Helmet-kirjastojen suuntaan jatkui. Levyhylyjen vinkkaamista ulotettiin Facebook-sivulle *Opi musiikista* ja *Helmet Musiikki*.

Kävijät ja sessiot

Vuonna 2023 Musiikkikirjastot.fi:hin tehtiin yli 100 000 käyntiä. Analytiikkaevästeiden hyväksymistoiminto vähentää tilastoituja kävijöitä yli 40% verrattuna aikaan ennen hyväksymisvaatimusta.

Levyhylyt 2023

Levyjä ja lukemista kirjastosta | 84 artikkelia

Musiikkikirjastot.fi:n aktiivinen sisältöblogi *Levyhylyt* jatkoi aineistovinkkausta ja verkkolinkittämistä. Artikkeleita ja haastatteluita julkaistiin yhteensä 84 kpl, 19 enemmän kuin 2022. Muutaman artikkelin ruotsintajana toimi Anna-Maria Malm. Fono.fi-palvelussa jo vuosia käytössä ollut Spotify-linkitystä jatkettiin kaikkiin artikkeleihin.

Levyhylyjen vinkkisisältöjä promottiin eri somefoorumeille hyödyntämällä levy-yhtiöiden, artistien ja kustantajien promomateriaalia. Verkkofoorumin välineitä olivat samalla yleistajuiset ja musiikkikokemusta syventävät artikkelit, joissa on mukana runsaasti erilaisia kirjallisuus- ja videovinkkejä ja artistien promokuvia.

Esitötettyä Finna-linkitystä

Levyhylyartikkeleihin tuotettiin suoria *Finna.fi*-hakutuloksia. Näiden hakulinkkien esitötetty lomake helpotti aineistohakua sekä artistin diskografian, biografian ja aiheeseen liittyvän tietokirjallisuuden sisällä.

Levyhylyt ja artistit

Levyhylyjen toimitettuja vinkkiartikkeleita vinkattiin yhteistyön merkeissä myös kohteena oleville artisteille. Artistien postausten kautta sisällöt levisivät entistä laajemmin.

Musiikki kuuluu kaikille 2023

Musiikki kuuluu kaikille – aiheita musiikista ja musiikkikirjastoista | 47 artikkelia

Bloggaus koostui Pekka Gronowin kirjoitussarjasta *Harharetkiä YouTubessa*, musiikkikirjastokentän toimintaa valaisevan *Intervalli*-lehden artikkeleista ja muista musiikkikirjastoihin liittyvistä teksteistä.

Suosittu nostosarja *Odotettuja levyuutuksia* keskittyi ennakoimaan kiinnostavimpia tulossa olevia levytyksiä. Artikkeleihin tuotiin artistin kotisivu- ja somelinkit, videotarjontaa ja aineistolinkit Finna-verkkokirjastoon.

Musiikin ytimessä

Tapahtumatiedotuksen viestintä painotettiin blogipostausten sijaan Facebookin suuntaan.

Kirjaston ääni ja Monihaku Frank lopetettiin

Lopetettavan *Kirjaston ääni* -blogin loputkin artikkelit siirrettiin tammikuussa 2023 blogiin *Musiikki kuuluu kaikille*. Kun Monihaku lopetettiin, niin kaikki linkit Monihakuun poistettiin Levyhyllyjen artikkeleista. Tämä työ saatiin valmiiksi helmikuussa 2023.

eKirjasto

eKirjasto säilyi keskeisellä paikalla Musiikkikirjastot.fi:n etusivulla.

Musiikin valtakunnallinen varastointi | Varastokirjasto

Musiikkikirjastot.fi edisti yhteistyössä Varastokirjaston kanssa Varastokirjastoon siirretyn musiikkiaineiston saavutettavuutta ja näkyvyyttä alisivulla *Varastokirjaston musiikkiaineistot*.

Esitelmät, esittelyt, artikkelit ja luennot

Pelttari osallistui 23.10.2023 Kansalliskirjaston Finna-tiimin koulutukseen *Musiikkiaineistojen tiedonhaku Finnassa*.

Pelttari vastasi Lahden AKEn kutsuun, ja osallistui Lahden AKE-alueen seitsemän kirjaston ja Cultura-säätiön yhteiseen hankkeeseen *Minun kuntani — kirjasto yhteisten asioiden keskustelufoorumina ja medialukutaidon tukijana*. Pelttarin luento oli osa Erätauko-kesustelun alustusta Lahden pääkirjastossa 23.11.2023.

Jäsenyydet työryhmissä ja yhdistyksissä

Suunnittelija Tuomas Pelttari toimi vuonna 2023 musiikkikirjastoyhdistyksen viestintätehtävissä, *Intervallin* toimituskunnan jäsenenä ja marraskuuhun 2023 asti musiikkikirjastoyhdistyksen hallituksen jäsenenä. Pelttari veti YKN:n asettamaa *Musiikkiaineistojen varastointityöryhmää* läpi vuoden.

12 Biblioteken.fi

De svenskspråkiga tjänsterna vid Biblioteken.fi

Under år 2023 fortsatte arbetet med att utveckla, redigera och marknadsföra de svenskspråkiga tjänsterna vid Biblioteken.fi.

I slutet av år 2022 publiceras en förnyad version av webbplatsen Biblioteken.fi. Under år 2023 fortsatte vi med att kontrollera, finslipa och utveckla webbplatsen. Bland annat skapades en ny sida för ny personal i biblioteksbranschen: På jobb i biblioteket!

På Bibliotekskanalen publicerades år 2023 sammanlagt 28 svenskspråkiga videor och en I fokus-artikel publicerades. Alla program textades. I tjänsten Fråga bibliotekarien besvarades under året 155 svenskspråkiga frågor.

Vasa stadsbibliotek publicerade liksom tidigare artiklar, nyheter, boktips och bokhyllor i Boksampo och Sidospår, behandlade det svenskspråkiga nyhetsmaterialet i databasen och gjorde inlägg på Boksampos och Sidospårs Facebooksidor. Under året publicerades Analyysi.kirjasampo.fi, som är en prototyp för smart sökning och bläddring i, samt data-analyser av de innehållsbeskrivningar av skönlitteratur som finns i Boksampo.fi. Tjänsten har utvecklats av forskningsgruppen SeCo vid Aalto-universitetet och Helsingfors universitet, Det svenskspråkiga gränssnittet översattes och publicerades samtidigt med det finska.

Planeraren för Biblioteken.fi gav under året även stöd i användningen av Biblioteksregistret och Kirkanta.

Tjänsterna Frank-samsök/Söksam och Apparaton stängdes under år 2023. Frank samsök/Söksam ersattes av lösningar i Finna. Biblioteken.fi:s eBibliotek kommer att stängas efter att kommunernas gemensamma e-bibliotek tas i bruk, enligt planerna våren 2024.

Bokkarusellen

Bokkarusellen arrangerades för andra året i rad i samarbete med Svenska samarbetsgruppen för utvecklingsuppdrag Åke (i vilken planeraren för Biblioteken.fi är medlem), specialuppdraget Erte och Bibliotekskanalen.

Bokkarusellen är ett evenemang där biblioteksanställda från olika håll i Svenskfinland bokpratar om barn-, ungdoms-, och vuxenböcker som kommit ut föregående år. Bokkarusellens målgrupper är i första hand personal inom bibliotek, småbarnspedagogik och skola, men bokpratet passar också alla andra som vill få tips om nytänkta böcker på svenska.

Bokkarusellen direktsändes under tre eftermiddagar i januari 2023. Bokpratet publicerades efter evenemanget på Bibliotekskanalen som 22 enskilda videor försedda med undertexter.

Bokkarusellen fick också år 2023 ett gott mottagande och varje video har 300 - 400 visningar. I samband med Bokkarusellen publicerades En I Fokus-artikel om evenemanget på Bibliotekskanalen och en bokhylla med en lista över alla de böcker som presenterades i bokpratet gjordes i Boksampo. Bokkarusellen marknadsfördes bland annat på Biblioteken.fi och i Biblioteken.fi:s och Bibliotekskanalens sociala medier. Också i Finalnds svenska biblioteksförnings tidning Bibban publicerades en artikel om Bokkarusellen.

Bokkarusellen har blivit ett årligen återkommande program. Planeraren för Biblioteken.fi deltog under året också i planeringen av Bokkarusellen 2024.

Information, kommunikation och marknadsföring

På webbplatsen Biblioteken.fi, samt på Biblioteken.fi:s Facebook-sida, i Facebook-gruppen Svenskt biblioteksarbete i Finland och på X fortsatte vi under året att på svenska informera om Biblioteken.fi:s tjänster, aktuella projekt, evenemang, fortbildningar och annat aktuellt inom biblioteksbranschen. Bibliotek och andra organisationer har också själva skickat in annonser och meddelanden. Under året publicerades 29 nyheter och 86 meddelanden om fortbildning arbetsplats eller annat aktuellt. Antalet följare på Biblioteken.fi:s Facebook-sida var 866 stycken den 31.12.2023, vilket var en ökning jämfört med året innan, medan antalet följare på X minskade en aning till 1069 st. Försättningsvis kommer en betydande andel av följarna från Norden, främst från Sverige (ca 20% av Facebook-följarna). Boksampos Facebook-sida hade 244 följare och

Sidospårs Facebook-sida hade 77 följare. Biblioteken.fi:s Facebook grupp Svenskt biblioteksarbete i Finland hade 175 medlemmar.

Planeraren för Biblioteken.fi höll under året presentationer om den förnyade Biblioteken.fi för bibliotekspersonal på Åland, i Vasa och i Helsingfors, samt på Educa-mässan i Helsingfors. Den förnyade webbplatsen presenterades också i tidningen Bibban.

En ny broschyr med information om Biblioteken.fi trycktes upp och delades ut bl.a. på Educa-mässan.

Planeraren för Biblioteken.fi har även deltagit i att informera om kommunernas gemensamma e-biblioteksprojektet.

Samarbete

Samarbetet i den svenska samarbetsgruppen för utvecklingsuppdrag (Åke) fortsatte under året. Planeraren för Biblioteken.fi fungerade som sekreterare på Åke:s möten som hölls ca en gång i månaden och hon deltog också i ett antal planeringsmöten för Bokkarusellen 2024, samt i vår och höstmötena med samarbetsgruppen för utbildning och fortbildning, som består av Åke-gruppen och olika aktörer som ordnar utbildning och fortbildning för biblioteksbranschen. Planeraren för Biblioteken.fi deltog också i Bokkarusellen 2023 och webinarier ordnade av Åke.

Planeraren för Biblioteken.fi blev under Finlands svenska biblioteksförnings årsmöte i maj 2022 vald till föreningens ordförande och har år 2023 lett föreningens styrelsemöten och deltagit i bland annat planeringsmöten för föreningens tidning Bibban, webbplatsen Biblioteksutbildning.fi och Finlands svenska biblioteksdagar 2023 och 2024, samt hållit tät kontakt med föreningens verksamhetskoordinator, vice ordförande och övriga styrelsemedlemmar.

Planeraren deltog under året i Finlands svenska biblioteksdagar 2023 i Vasa och i IFLA-WLIC i Rotterdam, där hon som FSBF:s representant deltog i en panel på Noricd Caucus.

Planeraren för Biblioteken.fi deltog i Koordinationsgruppens för Kirjastot.fi/Biblioteken.fi:s möten och Vake:s interna möten, så som enhetsmöten, redaktionsmöten, samt i enhetens rekreativ- och planeringsdagar. Planeraren deltog också i möten med svenska gruppen vid Helsingfors stadsbibliotek, ett möte med den svenskspråkiga personalen i Helmet, och i möten med repsrentanter för ÅKE-biblioteken (ÅKE-linja-möten, m.fl).

Anna-Maria Malm fungerade som planerare för de svenskspråkiga tjänsterna.

Yhteistyökumppanit

- Svenska samarbetsgruppen för bibliotekens utvecklingsuppdrag – Åke-gruppen (Åke-biblioteken, Helsingfors stadsbibliotek, Vake, Regionförvaltningsverkets svenska enhet)
- Finlands svenska biblioteksförning
- Svenska gruppen i Helsingfors stadsbibliotek

Jäsenyydet työryhmissä

- Svenska samarbetsgruppen för bibliotekens utvecklingsuppdrag "Åke", sihteerinä
- Finlands svenska biblioteksförning, puheenjohtajana, FSBF:n työryhmät
- Svenska gruppen i Helsingfors stadsbibliotek,

- Kirjastot.fi:n koordinaatioryhmä, Biblioteken.fi:n ja FSBF:n edustajana

VAKE-esittelyt, Kirjastot.fi-palveluiden käytön ja ylläpidon opetus

- Kirjastot.fi:n, Biblioteken.fi:n ja Libraries.fi:n esittely Educamesseilla 2023
- 24.2. Biblioteken.fi/Kirjastot.fi:n esittely Vaasan kaupunginkirjaston henkilökunnalle, Teams
- 21.3. Biblioteken.fi:n esittely Helsingin kaupunginkirjaston Svenska gruppenin kokouksessa
- 2.6. Biblioteken.fi:n ja Boksammon esittely Ahvenanmaalaisille kirjastolaisille, Maarianhamina
- 11.10. Analyysi.kirjasampo.fi:n esittely Helsingin kaupunginkirjaston Svenska gruppenin kokouksessa

Osallistuminen seminaareihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin

- 24-26.1. Bokkarusellen
- 8.3. Åke-webinaari: I valet och kvalet 3
- 11-12.5. Finlands svenska biblioteks dagar
- 20-25.8. IFLA-WLIC, Rotterdam
- 25.9. ChatGPT- meillekö töihin?
- 26.9. Åke-webinaari: Smakbitar suomeksi
- 5.10 FSBF Expergruppen för högskolebibliotek: *AI och högskolebibliotekens verksamhet*
- 9.10. Åke-webinaari: Bemötande av unga på Bibban
- 25.10. Kirjastoverkkopäivät
- 2.11. Nordic Libraries Annual
- 16.11. Åke-webinaari: Höstträff med förlagen

Vierailut, vierailijat

- 2.6. Vierailu Finströmin kunnankirjastossa, Ahvenanmaalla
- 13.12. Vierailu Eduskunnan kirjastossa Åke-ryhmän kanssa

Viestintä

Suunnittelijoiden kirjoittamat artikkelit:

- Bibban 1/23: Biblioteken.fi har fått ett ansiktslyft
- Bibban 1/23: Bokkaruellen snurrade igen
- Mediataitolehti: [Fråga bibliotekarien eller titta in på Länkbiblioteket - Mediataitoviikko](#)

13 Kansainvälinen viestintä

Vuonna 2023 Libraries.fi-sivuston käytön tilastointiin vaikuttivat tilastointityökalun vaihto sekä edellisvuotena lisätty evästeiden hyväksymistoiminnan käyttöönotto. Libraries.fi-sivuston arvioitu istuntojen määrä vuonna 2023 oli XXXX, kun vuonna 2022 istuntojen arvioitu määrä oli 8 978.

Public Libraries Finland -brändin alaiset sosiaalisen median kanavat pysyivät seuraajamäärien osalta pitkälti ennallaan. Viestipalvelu X:n (entinen Twitter) seuraajien määrä laski viidellä seuraajalla. X:n laskun maltillisuus oli jokseenkin yllätys, sillä vuona 2023 entisessä Twitterissä oli ollut yleisöpakoa myös kirjastomaailman twiittaajien osalta. Facebookin puolella nousua oli neljän

seuraajaan verran. Vuoden 2023 lopussa Facebookissa oli yhteensä 631 ja X:ssä puolestaan 560 seuraajaa.

Loppuvuodesta 2021 aloitettu kansainvälisessä toiminnassa aktiivisesti toimivien suomalaisten kirjastolaisten kuukausitapaamiset jatkuivat säännöllisinä vuonna 2023. Tapaamisten tavoitteena oli tarjota vapaamuotoinen keskustelufoorumi, jossa käsitellään kansainvälisen kirjastokentän tapahtumia, eri IFLA-jaostojen kuulumisia sekä tulevaisuuden suunnitelmia. Syksyllä 2023 koollekutsuttavien ryhmää avattiin myös heille, jotka eivät välttämättä ole aktiivisesti kansainvälisessä järjestötoiminnassa mukana, mutta jotka ovat kiinnostuneet kirjastoalan kansainvälisyydestä. Tapaamisten tavoitteena oli lisätä tiedonkulkua kansainvälisistä asioista sekä kehittää kotimaisia verkostoja yli kirjastosektorirajojen. Mukana oli edellisvuosien tapaan edustajia yleisistä kirjastoista, tieteellisistä kirjastoista, Kansalliskirjastosta sekä Saavutettavuuskirjasto Celiasta. Ryhmä kutsuttiin vuoden aikana koolle Teams:ssa 12 kertaa ja kokouksiin osallistui parhaimmillaan 10 henkeä. Keskimäärin kokouksiin osallistui 6–8 kirjastolaista.

Vuonna 2023 kansainvälisten vierasryhmien tutustumismatkat palautuivat normaalille tasolle. Useammaksi päiväksi saapuvia ryhmiä, joille vedettiin yleisesittely Suomen yleisistä kirjastoista, oli yhteensä 13. Näiden ryhmien mukana suomalaisiin kirjastoihin tutustui yhteensä 54 kansainvälistä kollegaa. Noin puolet ryhmistä suuntasivat vierailulle myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle, useinmiten Tampereen ja Turun kaupunginkirjastoihin.

14 Viestintä

Valtakunnalliseen kehittämistehtävään liittyvää viestintää toteuttivat kaikki Kirjastot.fi-palvelut omien sisältöjensä osalta. Viestinnänsuunnittelijan tehtävänä oli:

- muokata ylläpitää vuodenvaihteessa 2022-23 uudistettua Kirjastot.fi-emosivustoa niin, että kirjastoille suunnattu sisältö on saavutettavaa ja helpommin löydettävissä sekä aiheittain hahmotettavissa
- kertoa Kirjastot.fi-sivuston uudistuksesta valtakunnallisesti tiedotuksen ja etätapaamisten avulla
- edistää Kirjastot.fi:n työvälineiden ja sisältöjen nykyistä parempaa hyödyntämistä alan tiedotuksessa
- tukea Kirjastot.fi:n eri palvelujen tunnettuutta ja käyttöä
- jakaa tietoa kaikista kirjastojen valtakunnallisista palveluista, joita asiakkaat voivat käyttää asuinkunnasta riippumatta
- toimia kirjastoja koskevan tiedotuksen yhteistyökumppanina alan sisällä sekä alan ulkopuolisten toimijoiden yhteystahona, esimerkiksi eri ministeriöiden infomateriaalin toimittaminen kirjastoihin (vaalit ja oikeusministeriö)
- jatkaa viestintää kirjastoalasta ja tiedonvälitystä kirjastoalalle kulloinkin ajankohtaisista asioista
- palvella eri medioita kirjastoalaa koskevissa kysymyksissä.

Kirjastot.fi-sivustouudistus jatkuu

Emosivuston uudistus tehtiin samanaikaisesti suomenkielisillä ja ruotsinkielisillä sivustoilla.

Sisältö järjestettiin seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- Kirjastot.fi-etusivu: palvelut, jotka on suunnattu kaikille käyttäjille + käynti Pro-etusivulle
- Pro: ammattiosion pääsivu: käynti ajankohtaisiin kirjastoihisiin.

Kaikilla sivuilla näkyvissä oleva Pro-valikko:

- Ajankohtaista: kirjastoalan uutiset ja ilmoitukset sekä käynnit sivustoille, jotka Kirjastot.fi:n ulkopuolella tarjoavat kirjastoon liittyviä uutisia.
- Koulutus ja työpaikat: Kirjastot.fi:ssä julkaistut ilmoitukset ja tietoa kirjastoalan koulutuksista.
- Kirjastoala ja kehittäminen: asioita, joilla on lainsäädännöllinen perusta, VAKE, AKET, AVIt, erikoistehtävät, OKM, hankkeet ja julkaisut.
- Markkinointi ja sisältöpalvelut: automaattista sisältöä Kirjastot.fi:n tarjoamin ratkaisuin. Viestinnässä ja markkinoinnissa tarvittavaa tietoa sekä valmiita materiaaleja.
- Tiedonhaku: vinkkejä sivustoille sekä tiedonhaussa huomioon otettavia asioita.
- Yhteistyöryhmät: neuvostot, seurakuntat, kimpat, yhdistykset ja muut, ei-lakisäätteiset yhteenliittymät.
- Tilastot: yleisten kirjastojen, tieteellisten kirjastojen sekä Ahvenanmaan kirjastojen tilastot.
- Ohjeet ja suositukset: kirjastotyöhön liittyviä ohjeita ja kannanottoja.
- Monikielinen kirjasto: ohjeet aineistojen tilaamiseen sekä markkinointimateriaaleja useilla kielillä.

Kirjastot.fi-sivusto on laaja ja sisällön löytämiseksi laadittiin jatkuvasti täydentyvä Hakemisto A-Ö.

Kirjastot.fi-viestinnän välineitä karsittiin uudistuksen yhteydessä. Palveluista lakkautettiin Frank Monihaku ja pitkään toimineet Keskustelut-toiminto sisältöineen vedettiin julkisuudesta. Tuohon osioon kuulunut Pienkustantajien uutuuksia siirrettiin tilattavaksi uutisryhmäksi. Vuoden lopuksi valmisteltiin Yleisten kirjastojen konsortion ja E-kirjastohankkeen sivut vain aakkosellisesta luettelosta löydettäväksi.

Viestinnänsuunnittelija toimi sivuston sisältörakenteen suunnittelijana, hakutoimintojen järjeistäjänä (valikot, sisällön aakkostus ym.). AKE-kirjastoille ja kirjastojen intraan tarjottiin uutta pikavalikkoa [Kirjastossa töissä](#), jonka kautta pääsee alan olennaiseen tietoon oikopolkuja.

Vuoden lopulla aloitettiin uuden sisältölohkon suunnittelu aiheesta Aktiivisen kansalaisuuden tukeminen <https://www.kirjastot.fi/aktiivisen-kansalaisuuden-tukeminen> Tätä lohkoa kehitetään kirjastojen demokratiatyön ja valmiussuunnittelun tueksi yhdessä Kuntaliiton, Aluehallintoviraston ja Suomen kirjastoseuran kanssa. Lohko tulee korvaamaan PRO-etusivun kuntien yhteistä e-kirjastoa koskevan lohkon niin, että etusivulta poistettavan lohkon sisältö säilyy aakkoshakemiston kautta löydettävänä.

AKE-yhteistyö, Yleisten kirjastojen neuvosto ja yhteistyökumppanit

Viestinnänsuunnittelija osallistui AKE-koordinaattoreiden säännöllisille etäkahveille ja oli mukana Liboppi-oppimisalustan toimituskunnassa. Valtakunnallista yhteistyötä koskevat sivut ja yhteydenpitovälineet olivat viestinnänsuunnittelijan päivitettävänä.

Monikielisen kirjaston kanssa toteutettiin valtakunnallisia etäkahveja, jossa tutustuttiin vieraskielisen aineiston välittämiseen valtakunnallisesti sekä maahanmuuton tilastolähteisiin.

Viestinnänsuunnittelija toimi Yleisten kirjastojen neuvoston työvaliokunnan jäsenenä

Vuoden 2022 markkinointimateriaalit ja tapahtumat

Kaikkien Kirjastot.fi-palvelujen kirjanmerkkimateriaalit uudistettiin Educa-messuja varten. Musiikkikirjastot.fi-jakomateriaaleja ja roll-up-julisteita toimitettiin kirjastoihin pyynnöstä.

Tapahtumat

- Educa 2023 -osasto yhdessä Finna Luokkahuoneen ja Erten kanssa.
- Mediataitoviikko 2023 yhteistyökumppanuus ja osallistuminen teemaviikon materiaalipankkiin.
- Lisäksi viestinnänsuunnittelija vieraili pyynnöstä AKE-kirjastojen eri teemaisilla etäkahveilla ja KEUDA:n etäpäivissä keskustelemassa kirjastojen tarvitsemasta tekijänoikeustiedosta.

15 Ammattipalvelut

Palveluympäristön raportointipalvelu kirjastotoimelle

Raportointipalvelu toimii kirjastopalveluiden vaikuttavuuden arvioinnin BI-työkaluna. Palvelu tuottaa lainausdatan ja maantieteellisen sosioekonomisen datan pohjalta kirjastopalveluiden vaikuttavuuden analyysiä. Vuoden 2023 aikana saatiin vihdoinkin Koha-kirjastojen lainausdatan otto testattua Vaski-Kohasta. Muista kirjastojärjestelmistä ei saatu uutta lainausdataa graafiseen käyttöliittymään erilaisten ongelmien ja viivästysten vuoksi. Raportointipalvelun palvelin saatiin kuitenkin päivitettyä DigiHelsingin toimesta ja tiedonsiirtoyhteydet uusittua. Lainaajien taustatiedot tuotiin Tilastokeskuksen Väestötietokannasta. Kirjastotoimipisteiden pysyvät tunnisteet Raportointipalvelua varten tallennetaan Kirkantaan.

Raportointipalvelusta vastasi Matti Sarmela.

Tilastot.kirjastot.fi

Tilastotietokanta on toteutettu Kansalliskirjaston kehittämällä Kitt2-tilastotietokantasovelluksella. Yleisillä kirjastoilla on siitä oma versionsa/asennuksensa Kirjastot.fi-palvelinympäristössä. Tilastojen visualisointiliittymä on toteutettu Power BI -sovelluksella ja siitä vastasi AVI. VAKE:n edustaja oli mukana yleisten kirjastojen tilastotyöryhmässä. Tilastotietokannasta vastasi Matti Sarmela yhdessä AVI:n kanssa.

Vaikuttavuus.kirjastot.fi

Kuntaliiton kirjastojen vaikuttavuusprojektissa toteutettiin vuonna 2015 artikkelijulkaisu *Hyötyä, tietoa, elämyksiä – kirjastojen vaikuttavuuden ulottuvuuksia* sekä verkkojulkaisu

Vaikuttavuus.kirjastot.fi. Julkaisussa esitellään kirjastojen kansainvälisiä ja kansallisia hyöty- ja vaikuttavuustutkimuksia, toiminnan ja toimitilojen kehittämistä eri kunnissa (kuntaesimerkit), hyvinvointikertomus ja tilastojen raportointityökaluja kehittämisen ja strategisen johtamisen välineenä sekä kirjastojen elinkeinopoliittisia ja yhteiskunnallisia näkökulmia muun muassa Keskustakirjaston vaikutusarvioinnin avulla. Sivuston sisältöä ei päivitetty, mutta se on edelleen varsin relevanttia.

Frank-monihaku / SökSam

Vuonna 1998 julkaistu monihaku haki noin 150 verkkokirjaston hakuliittymästä ja oli myös integroitu kirjastoaineiston paikannustoimintoon Kirjasampo.fi:ssä ja jatkohakuna Fono.fi:ssä. Monihaku suljettiin helmikuussa 2023 sen verkko-osoite ohjattiin Finna.fi:hin, jonne tehtiin valmiit hakulinkit kaukopalvelua varten.

16 Tilastoja

Käynnit 2024

Viisi käytetyintä palvelua käyntien mukaan:

- Kysy kirjastonhoitajalta
- Kirjasampo.fi
- Kirjastot.fi
- Hakemisto.kirjastot.fi
- Ekirjasto.kirjastot.fi

Kaikki palvelut yhteensä: n. 3 milj. käyntiä. Analytiikkaevästeiden hyväksymisvaatimus vähensi palveluiden käyntilukuja keskimäärin 40 % verrattuna aikaan ennen hyväksymisvaatimusta. Myös palveluiden sulkeminen pienensi käyntien määrää.

Palveluiden sisältöjen tilastoja 2023

- Kysy kirjastonhoitajalta: vastauksia 10 266, 280 vastaajaa 58 eri kirjastosta
- Ammattikalenteri: 473 ilmoitusta
- Kirjastot.fi: rekisteröityneitä käyttäjiä: 8 423. Uusia 742
- Uutiskirjeiden tilaajia: 4 330
- Tieto-lista: 587 viestiä
- Kirjasampo: tietoa mm. yli 85 700 romaanista, 7 100 novellikokoelmasta, 16 100 runokokoelmasta, 6 300 sarjakuva-albumista, 65 000 kirjallisuuden tekijästä, 122 500 teoksen kansikuvaa, 25 400 verkkolinkkiä
- Makupalat: 14 407 linkkiä, 435 uutta linkkiä
- Kirjastokaista: 193 uutta videota, 19 suoralähetystä. Vimeo: n. 70 000 katselua, YouTube: 56 039 näyttökertaa, SoundCloud: 6 706 kuuntelua
- Digi: 700 uutta aineistoa, yhteensä 11 461 julkaistua aineistoa, 473 kokoelmaa
- eKirjasto: noin 190 000 teoksen tiedot
- Musiikkikirjastot: Levyhyllyt: 84 uutta artikkelia, artikkeleita yhteensä 500
- Musiikin ytimessä: 9 uutta artikkelia, Musiikki kuuluu kaikille: 47 uutta artikkelia

17 Valtakunnalliset kehittämispalvelut

Lain yleisistä kirjastoista mukaan (29.12.2016/1492) ”Yleisten kirjastojen toiminnan tasapuoliseksi tukemiseksi valtakunnallisella kehittämistehtävällä toteutetaan yleisten kirjastojen yhteisiä palveluja ja edistetään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa” (7 §). Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen yleisistä kirjastoista (660/2017) mukaan Helsingin kaupunginkirjasto on vastannut Valtakunnallisesta kehittämistehtävästä 1.1.2018 alkaen. Valtakunnallinen kehittämistehtävä (VAKE) organisoitiin Helsingin kaupunginkirjastossa Valtakunnalliselle kehittämisyksikölle 1.6.2017 alkaen. 1.1.2019 alkaen yksikön nimi muuttui Valtakunnalliseksi kehittämispalveluiksi. Helsingin kaupungin Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan toimintasäännön mukaan 1.1.2023 alkaen Valtakunnalliset kehittämispalvelut on yksi yksikkö, aikaisemmat aliyksiköt poistettiin. Yksikössä on kolme tiimiä: Kirjastokaista-, Kirjasampo- ja tekniikka-tiimit. Kirjasampo-tiimi perustettiin syksyllä.

Valtakunnallisen kehittämistehtävän rahoitti opetus- ja kulttuuriministeriö 1 372 000 euron erityisavustuksella. OKM-VAKE-AVI-tavoitekeskustelu pidettiin 2.11.

Valtakunnallisten kehittämispalveluiden henkilökunta 2023:

Matti Sarmela, kehittämispäällikkö, päätoimittaja
 Tuomas Aitonurmi, informaatikko (60%), Kirjasampo
 Kasimir Andersson, informaatikko (50%), kaukopalvelu
 Nina Granlund, suunnittelija, Kysy kirjastonhoitajalta, Makupalat
 Mikko Helander, kuvaaja-editoija, Kirjastokaista
 Aija Laine, erityissuunnittelija, kansallinen yhteistyö, eKirjasto, Digi
 Päivi Litmanen-Peitsala, viestintäsuunnittelija, Kirjastot.fi
 Anna-Maria (Mia) Malm, planerare, Biblioteken.fi
 Joonas Nevalainen, kuvaaja-editoija, Kirjastokaista
 Mia Nikula, suunnittelija, Kirjastohakemisto, Kirjastot.fi, ylläpidon tuki
 Harri Oksanen, suunnittelija, käyttöliittymäsuunnittelu ja grafiikka
 Mikko Pelkonen, suunnittelija ICT
 Tuomas Pelttari, informaatikko, Musiikkikirjastot
 Antti Salminen, suunnittelija ICT
 Panu Somerma, kuvaaja-editoija (10%), Kirjastokaista
 Elias Tertsunen, suunnittelija ICT (85%)
 Riitta Taarasti, toimittaja, Kirjastokaista
 Henriika Tulivirta, suunnittelija, Sivupiiri
 Jukka Uotila, Kirjasampo, Kysy kirjastonhoitajalta (80%)
 Kirsi Vanharanta, erikoiskirjastovirkailija, kaukopalvelu
 Kirsi Voitovych, projektisuunnittelija, eKirjasto ym. (80%)

Web-kehittäjä-siviilipalvelusmies Luka Jääskeläinen palveli 6.7. saakka ja Niki Same Foroughi 13.11. alkaen.

Lisäksi Helsingin kaupunginkirjastosta: Tiina Gräsbeck (20%), Makupalat.fi, Antti Sauli (20%) , kansainvälinen viestintä.

VAKE:n yksikköpalaverit pidettiin joka toinen tiistai heinäkuuta lukuunottamatta.

Toimituspäivät ja tekniikkapalaverit pidettiin joka toinen viikko. Lisäksi tiimivetoisten palaverit kerran kuussa loppuvuodesta alkaen.

”Etäamukahvit” pidettiin kolme kertaa viikossa.

Kehityskeskustelut pidettiin talvella, työhyvinvointiseurantakeskustelut loppuvuonna.

Työhyvinvointipäivät pidettiin 26.5. (Luostarinmäki, Turku) ja 12.12 (Ateneum, hohtogolf).

Kehittämispäivä (työyhteisövalmennus, ulkopuolinen vetäjä) pidettiin 1.12.

Toiminnan jatkuvuussuunnittelua ja riskienhallintaa kartoitettiin läpi vuoden toimialan asiantuntijoiden kanssa.,

VAKE:n työyhteisövastaavana toimi Riitta Taarasti.

VAKE:n toimitilat sijaitsivat Vallilassa ja Pasilassa, pääasiassa töitä tehtiin kuitenkin etänä.

Jäsenyydet työryhmissä

Matti Sarmela

Airut-hankkeen projektiryhmä

Digitaalisen kulttuuriperinnön pyöreä pöytä (DKKP)

DKPP:n digitaalinen vaikuttavuus -työryhmän pj.

Finna-konsortion ohjausryhmä

Helsingin kaupunginkirjaston johtoryhmä

Helsingin kaupunginkirjaston henkilöstötoimikunta

Helsingin kaupunginkirjaston tietojohdamisen työryhmä

Helsingin Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan datalla ja tiedolla johtamisen kehittäjäyhteisö

Kirjasammon opinnäytetyöryhmä (SeCo, Aalto-yliopisto)

Kirjasammon toimituskunta

Kuntien yhteinen e-kirjasto -hankkeen teknologia-asiantuntijaryhmä

Melindan ja kuvailuyhteistyön ohjausryhmä

OKM:n kulttuuripolitiikan tilastopohja –työryhmä

YKN:n metatietoryhmä

YKN:n Kohti metatietovisiota – projektin projektiryhmä ja ohjausryhmä

Yleisten kirjastojen tilastotyöryhmä

Yleisten kirjastojen konsortion ohjausryhmä (asiantuntijajäsen)

Esitelmät, esittelyt ja luennot

Matti Sarmela

Kirjastojen tulevaisuustyöstä 24.1. Helsingin kaupunginkirjaston johtoryhmä
 VAKE-painopisteitä 2023 1.3. AKE-linja
 Kirjastojen kansallisen digi-infran kehikko 10.3. Helsingin kaupunginkirjaston Digiperusta-hanke
 Kokemuksia Ekirjastot.kirjastot.fi-palvelusta 19.4. E-kirjasto-hanke ja Kohti metatietovisiota - jatkoprojekti
 Digitalisaatio 9.5. Helsingin kaupunginkirjaston tulevaisuusryhmä
 Yleisten kirjastojen tilastot 2023 16.5. Helsingin kaupunginkirjaston johtoryhmä
 Yleiset kirjastot ja tekoäly 8.9. DKPP
 Valtakunnalliset kehittämispalvelut 27.2. ja 14.9. Helsingin kaupunginkirjaston uudet työntekijät
 Kirjasampo: taustaa 10.10. Kirjasampo 2.0 -julkistaminen Aalto-yliopisto
 Metatieto-hanke 2014-2015 18.10. Yleisten kirjastojen konsortion hankintapäivä
 Tekoälykatsaus 9.11. YKN
 VAKE 2024 2.11. OKM-AVI-VAKE-kokous
 Kulttuuriperintöstrategia ja yleiset kirjastot 8.12. DKPP
 Kulttuurialan tilastoista 11.12. Kirjastot.fi-koordinaatioryhmä
 VAKE/Kirjastot.fi-katsaus 1.6. ja 11.12. Kirjastot.fi-koordinaatioryhmä

Osallistuminen seminaareihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin

Matti Sarmela

Megatrendit 2023 12.1. Sitra
 Digijohtamisen päivä 18.1.
 Asiakaskokemuksen kehittäminen ja työn sujuvoittaminen 2022 -kokeilujen loppuwebinaari 19.1. Helsingin kaupunki
 Kenellä on vastedes portinvartijavaltaa? 24.1. Sitra
 Strategisen muotoilun aamukahvit 25.1. Helsingin kaupunki
 Digi.kansalliskirjasto.fi-koulutus 14.2.
 AKE-linja 1.3.
 Kirjallisuuspolitiikka-tilaisuus 1.3.
 INDICES: Session #2. Translating policy to application - measuring the impact of culture on social and economic development 2.3.
 Turvallisuus ja luottamus algoritmien aikakaudella 2.3. Tiedekulma
 Digitoimiston sidosryhmätilaisuus: digitaalinen osaaminen 13.3.
 Digihumaus 2023 28.3. DVV
 Meta's approaches to governance and content moderation 12.4. IPR University Center
 Library 2.0's ChatGPT Bootcamp for Libraries and Librarians 14.4., 21.4., 25.4., 28.4., 3.5.
 Cloudia-pienhankinnan koulutus 17.4. Helsingin kaupunki
 AKE-tapaaminen 20.4. Metso, Tampere
 Eettisyys digitaalisissa asiakaspoluissa 21.4. Jyväskylän yliopisto
 YKN 26.-27.4. Jyväskylä
 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koulutus esihenkilöille ja asiantuntijoille 5.5. Helsingin

kaupunki

Digipäivä 30.5. ja 22.11. Helsingin kaupunki

Sujuva Suomi -tilaisuus: Digiunelmista totta – kenen visiot vauhdittavat digitalisaatiota? 5.6. DVV

HRI Loves Developers: Tiedosta kartta 8.6. Helsingin kaupunki

From strategic planning to data analysis: Tools to collaborate successfully 6.6. OCLC

Helsinki-italien luovutus 12.6.

Library 2.023: Banned Books and Censorship 15.6.

Redefining the library experience: Insights and inspiration 15.6. OCLC

Digitaalisen tiedon kesäkoulu 2023 25.8. XAMK

Open Source – A Strategic Tool for Organizations IPR University Center 7.9.

Datatalous ja tietokantaoikeus – webinaari 12.9. IPR University Center

Dialoginen johtaminen 13.9., 11.10., 8.11., 13.12.

Openchain, ISO Standard and Quality Process for Open Source Management 14.9. IPR University Center

Eroon digidystopioista — Teknologia osallisuuden ja demokratian voimavaraksi 15.9. Sitra

Life and Tech at the Edge: Refiguring Possible Futures 20.9. Aalto-yliopisto

Open Source Guidelines in Organizations 21.9. IPR University Center

ChatGPT - meillekö töihin 25.9. Helsingin kaupunki

Open Source Compliance Automation and Tooling 28.9. IPR University Center

Syksyn AKE-linja 4.10. Helsinki

Ylen tekoälyaamiainen 5.10.

Kirjasampo 2.0 -julkistaminen 10.10. Aalto-yliopisto

Digitaalisten palveluiden keräämän tiedon hallinta: Millaisia tietoja meistä kerätään? Miten niitä voidaan käyttää? 12.10. FaktaBaari

HIT ChatGPT - Luova tekoäly sovelluskehitys- ja ohjelmistoprojektin vauhdittajana 13.10. Helsingin kaupunki

VAKE-tekniikkatiimin kehittämisiltapäivä 13.10.

Hankintapäivä 18.10. Oodi Yleisten kirjastojen konsortio

AKE/VAKE-johto 18.10.

Kirjastoverkkopäivät 25.-25.10. Kansalliskirjasto

Nordic Libraries Annual 2.11. AVI

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ajankohtaispäivä 2023 3.11. Helsingin kaupunki

Kirjastojen hiililaskelmat 2023 7.11. Vihreä kirjasto

YKN Hämeenlinna 9.11.

Datan hallinnan ja johtamisen uudet tuulet – globaalisti, EU:ssa ja Suomessa 21.11. SFS

Metatietowebinaari 27.11. Kansalliskirjasto

Helsingin Lean-parvi; miten lean-johtaminen liittyy johtamiskokonaisuuteen, mm strategian tavoitteiden jalkauttamiseen 30.11. Helsingin kaupunki

Regulations, Compliance, and Tech, Oh My! The future of the European digital economy 30.11. Sitra

VAKE-kehittämispäivä 1.12.

Kulttuurialan tieto- ja tilastohankkeiden vuosikatsaus 5.12. Taike

Kirjastot.fi-koordinaatioryhmän kokous 1.6. ja 11.12.

VAKE-tyhypäivä 1.6. ja 12.12.

Finnan 10-vuotisjuhla 14.12. Musiikkitalo

Inspiraatioiltapäivä: miten tekoäly vaikuttaa työntekoomme? 15.12 Helsingin kaupunki

Yleisten kirjastojen konsortion ohjausryhmän kokous 19.12.